

DET KONGELIGE
JUSTIS- OG POLITIDEPARTEMENT

Ot.prp. nr. 27

(2005–2006)

- A) Om lov om oppløsning
av stamhuset Ekeberg
- B) Om lov om endringer
i lov 13. august 1915 nr. 5
om domstoler (domstolloven)
og enkelte andre lover

Innhold

1	Proposisjonens hovedinnhold ...	5	7	Endringer i panteloven og tvangsfullbyrdelsesloven m.v. som følge av omlegging av leierett til borett til aksjeleiligheter	24
2	Oppløsning av stamhuset Ekeberg.	7			
2.1	Lovforslagets bakgrunn	7			
2.1.1	Gjeldende rett	7			
2.1.2	Forslaget i høringsnotatet	7	8	Merknader til de enkelte bestemmelsene i lovforslagene .	26
2.2	Høringsinstansenes syn	7			
2.3	Departementets vurderinger	7	8.1	Merknader til lov om oppløsning av stamhuset Ekeberg	26
2.4	Økonomiske og administrative konsekvenser	8	8.2	Merknader til lov om endringer i domstoloven og enkelte andre lover	26
3	Prøveordning om bruk av fjernmøteteknologi i domstolene.	9	8.2.1	Merknad til endringen i straffeloven § 12 nr. 3 bokstav a.	26
3.1	Lovforslagets bakgrunn	9	8.2.2	Merknad til endringen i domstoloven ny § 143	26
3.2	Høringsinstansenes syn	10	8.2.3	Merknader til endringene i panteloven	26
3.3	Departementets vurderinger	13	8.2.4	Merknader til endringene i rettshjelpsloven.	27
3.4	Økonomiske og administrative konsekvenser	15	8.2.5	Merknader til endringene i straffeprosessloven.	28
4	Antakelse av faste forsvarere ...	17	8.2.6	Merknader til endringene i dekningsloven kapittel 3	28
4.1	Lovforslagets bakgrunn	17	8.2.7	Merknad til endringen i eiendomsmeulingsloven § 1-1	28
4.1.1	Gjeldende rett	17	8.2.8	Merknader til endringene i tvangsfullbyrdelsesloven	28
4.1.2	Forslaget i høringsnotatet	17	8.2.9	Merknader til endringene i politiloven	29
4.2	Høringsinstansenes syn	17	8.2.10	Merknad til endringen i angrerettsloven § 2.	29
4.3	Departementets vurderinger	19	8.2.11	Merknad til endringen i voldsoffererstatningsloven § 13 ...	29
4.4	Økonomiske og administrative konsekvenser	19	8.2.12	Merknad til endringen i stiftelsesloven § 21	29
5	Delegering av myndighet fra Erstatningsnemnda for voldsofre	20	8.2.13	Merknad til endringen i bustadbyggjelagslova § 3-1.	29
5.1	Lovforslagets bakgrunn	20	8.2.14	Merknader til endringene i burettslagslova § 6-6 og § 14-9 sjette ledd	30
5.1.1	Gjeldende rett	20	8.2.15	Merknad til endringen i lov 20. februar 2004 nr. 7 om endringer i domstoloven og jordskifteloven. .	30
5.1.2	Forslaget i høringsnotatet	20	8.2.16	Merknad til ikraftsettingsbestemmelsen	30
5.2	Høringsinstansenes syn	20			
5.3	Departementets vurderinger	21			
5.4	Økonomiske og administrative konsekvenser	22			
6	Endringer i dekningsloven kapittel 3 – overføring av myndighet fra fylkesmannen til Stiftelsestilsynet	23			

DET KONGELIGE
JUSTIS- OG POLITIDEPARTEMENT

Ot.prp. nr. 27

(2005–2006)

-
- A) Om lov om oppløsning av stamhuset Ekeberg
B) Om lov om endringer i lov 13. august 1915 nr. 5
om domstoler (domstolloven) og enkelte andre lover

*Tilråding fra Justis- og politidepartementet av 18. november 2005,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Stoltenberg II)*

1 Proposisjonens hovedinnhold

Justisdepartementet legger med dette frem forslag til to lover. For det første fremmes forslag til lov om oppløsning av stamhuset Ekeberg, slik at fideikommisskapitalen blir stamhusbesitterens frie eiendom. Den siste av stamhusets eiendommer ble solgt i 1932 og administrasjonskostnadene er i dag høyere enn avkastningen på kapitalen. Forslaget omtales nærmere i pkt. 2.

For det annet fremmes forslag til lov om endringer i domstolloven og enkelte andre lover. Det foreslås at det i domstolloven inntas en hjemmel for en begrenset prøveordning med bruk av videokonferanseteknikk og annen fjernmøteteknologi i nærmere utvalgte pilotdomstoler. I saker som faller inn under prøveordningen vil pilotdomstolene kunne gå lenger i å benytte videokonferanseutstyr til fjernmøter og fjernavhør enn det er adgang til etter dagens regler. Lovforslaget er i samsvar med en overordnet målsetting om utvidet bruk av informasjons- og kommunikasjonsteknologi (IKT) i justissektoren. Økt bruk av fjernmøteteknologi vil muliggjøre en mer effektiv rettergang, som antas å gi gevinster for både partene, domstolene og samfunnet for øvrig. Prøveordningen skal danne

grunnlag for å vurdere fordeler og ulemper med bruk av videokonferanseteknikk i både sivile saker og straffesaker. Gevinster i form av redusert tid, penger og sikkerhetsrisiko ved fangetransport, skal måles mot kostnader til anskaffelse og drift av videokonferanseutstyret. Den videre utformingen av prøveordningen foreslås fastsatt i forskrift. For en nærmere beskrivelse av lovforslaget vises det til pkt. 3.

Det foreslås videre en endring i straffeprosessloven som innebærer at oppgaven med antakelse av advokater til de offentlige verv som faste forsvarere overføres fra Justisdepartementet til Domstoladministrasjonen. Oppgaven vil falle naturlig inn under Domstoladministrasjonens virksomhet og vil bidra til å rendyrke departementets rolle som faglig sekretariat for politisk ledelse. For en nærmere beskrivelse av lovforslaget vises det til pkt. 4.

Endringsloven inneholder også et forslag til endring i voldsoffererstatningsloven. Det foreslås at saker som er til klagebehandling hos Erstatningsnemnda for voldsofre, og som ikke byr på vesentlige tvilsspørsmål, kan avgjøres av nemndas leder alene, og at nemnda i slike saker også kan

- A) Om lov om oppløsning av stamhuset Ekeberg.
B) Om lov om endringer i lov 13. august 1915 nr. 5 om domstoler (domstolloven) og enkelte andre lover

delegere vedtaksmyndighet til Justissekretariatene. Forslaget er omtalt nærmere i pkt. 5.

Det foreslås videre en endring i dekningsloven kapittel 3, slik at de oppgavene som i dag tilligger fylkesmannen overføres til Stiftelsestilsynet. Forslaget er omtalt nærmere i pkt. 6.

Det forslås også enkelte endringer i reglene om adkomstdokumenter til husrom i bl.a. panteloven og tvangsfullbyrdsloven. Forslaget går for det første ut på enkelte terminologiske endringer som følge av at aksjeeiere i boligaksjeselskaper med den nye borettslagsloven har fått en «boret» i stedet for en «leierett» til sine boliger. For det annet går det ut på en endring i rettsvernsregelen for pant i adkomstdokumenter til aksjeleiligheter, som går ut på at det ikke lenger skal være et krav om at aksjebeviset overleveres for at panteretten skal få rettsvern. Forslagene er nærmere omtalt i pkt. 7.

Dessuten foreslås endringer i rettshjelpsloven. Ved lov 15. april 2005 nr. 17 om endringer i lov 13. juni 1980 nr. 35 om fri rettshjelp m.m. ble det vedtatt endringer i rettshjelpsloven, som i hoved-

trekk tar sikte på å forenkle regelverket og gjøre det mer forutberegnelig for brukerne. Loven trer i kraft 1. januar 2006. I tidsrommet før lovens ikrafttredelse har Stortinget vedtatt forskjellige endringer i rettshjelpsloven slik den lyder i dag. For å bringe endringsloven 15. april 2005 nr. 17 i samsvar med gjeldende rett, er det behov for en videreføring av disse endringene. Endringene er således kun av formell art, de vil ikke ha nevneverdige økonomiske eller administrative konsekvenser og vil derfor kun bli omtalt i merknadene til de enkelte bestemmelsene. Det samme gjelder et forslag om opphevelse av en endring i domstolloven § 33 a som ble fastsatt ved lov 20. februar 2004 nr. 7, men aldri satt i kraft, forslag om to endringer i politiloven, samt rettelser av enkelte feil i panteloven, stiftelsesloven, bustadbyggjelagslova, burettslagslova, straffeloven og straffeprosessloven. Som følge av disse endringenes karakter, har de ikke vært gjenstand for egen høring.

Merknadene til de enkelte bestemmelser i lovforslagene er inntatt som pkt. 8.

- A) Om lov om oppløsning av stamhuset Ekeberg.
B) Om lov om endringer i lov 13. august 1915 nr. 5 om domstoler (domstolloven) og enkelte andre lover

2 Oppløsning av stamhuset Ekeberg

2.1 Lovforslagets bakgrunn

2.1.1 Gjeldende rett

Stamhus reguleres i første rekke av lov 23. juni 1888 nr. 3 inneholdende særlige Bestemmelser angaaende Leilendingegods tilhørende Stamhuse og visse Stiftelser m.v. (stamhusloven) og forskrift 26. juni 1896 nr. 9805 angaaende Fremgangsmaaden ved Salg af Leilændingsgods tilhørende Stamhuse m.v. gitt i medhold av lovens § 9 (stamhusforskriften). Reglene innebærer bl.a. en begrensning av rådigheten over stamhuskapitalen og stiller krav om godkjenning av Justisdepartementet når det gjelder stamhusets regnskaper og plassering av stamhusets aktiva. Stamhusbesitteren kan som hovedregel ikke forbruke stamhuskapitalen. 10 % av kapitalens avkastning skal tillegges stamhuskapitalen, mens stamhusbesitteren som utgangspunkt kan benytte de resterende 90 % av avkastningen uten begrensninger, jf. stamhusloven § 8 første ledd.

Grunnloven § 108 lyder:

«Ingen Grevskaber, Baronier, Stamhuse og Fideikommissar, maa for Eftertiden opprettes».

Stamhuset Ekeberg ble opprettet ved testament 5. mars 1781 og ble dermed ikke rammet av forbudet i Grunnloven § 108, da forbudet ikke gjaldt for stamhus som allerede var opprettet. Ved testamentet ble gården Ekeberg i Aker gjort til et stamhus. Eiendommen skal i henhold til testamentet følge testators familie etter testamentets angitte rekkefølge. Hvis testators familie skulle dø ut, skal eiendommen tilfalle «... Christiania Byes alminnelige Oppforstringshus eller Vaisenhus».

2.1.2 Forslaget i høringsnotatet

I høringsnotat 5. april 2005 ble det foreslått at stamhuset Ekeberg oppløses og at stamhuskapitalen blir stamhusbesitterens frie eiendom. Det er stamhusbesitter Søren Røhrt som har fremmet forslaget, og forslaget er utdypet av stamhusets foretningfører, advokat Rune Tjomsås Andersen.

Den siste av stamhusets eiendommer ble solgt i 1932. Salgssummen er bevart som fideikommisskapital for familien. På tross av at stamhuset ikke

lenger eier fast eiendom, er fideikommisskapitalen underlagt stamhusloven og stamhusforskriften. Fideikommisskapitalen er pr. 31. desember 2004 kun kr. 536.576,-. Kapitalen er plassert som bankinnskudd i samsvar med stamhusloven § 8 fjerde ledd og stamhusforskriften kap III. I tillegg består den av enkelte statsobligasjoner deponert i Norges Bank. Obligasjonene er i regnskapene for 2004 oppført med en saldo på kr. 5.000,- og avkastningen av obligasjonene var kr. 200,-. Den samlede avkastningen som skal tillegges fideikommisskapitalen etter stamhusloven § 8 første ledd, er lavere enn administrasjonskostnadene. Dette har ledet til at fideikommisskapitalen gradvis har blitt forringet.

2.2 Høringsinstansenes syn

Adressater for høringen var:

Søren Røhrt
Advokat Rune Tjomsås Andersen
Elisabeth Røhrt Hansen
Oslo kommune
Norges Bank
Finansdepartementet
Kultur- og kirkedepartementet
Moderniseringsdepartementet

Ingen av høringsinstansene hadde innvendinger mot lovforslaget.

2.3 Departementets vurderinger

Departementet har merket seg at ingen av høringsinstansene er imot lovforslaget. Stamhuset har ikke lenger noen praktisk betydning, og administrasjonskostnadene har i lengre tid vært høyere enn avkastningen av fideikommisskapitalen. Dette har medført at fideikommisskapitalen synker i verdi. Det vises i den forbindelse til stamhusloven § 8 første ledd, der det fremgår at det kun er 10 % av avkastningen som skal tillegges fideikommisskapitalen. De resterende 90 % av avkastningen kan i utgangspunktet disponeres fritt av stamhusbesitteren. Samtidig er det fideikommisskapitalen som dekker administrasjonskostnadene.

- A) Om lov om oppløsning av stamhuset Ekeberg.
B) Om lov om endringer i lov 13. august 1915 nr. 5 om domstoler (domstolloven) og enkelte andre lover

Departementet er derfor kommet til at stamhuset Ekeberg bør oppløses og at fideikommisskapitalen blir stamhusbesitterens frie eiendom.

2.4 Økonomiske og administrative konsekvenser

En oppløsning av stamhuset vil frita staten v/ Justisdepartementet for tilsynsfunksjonene overfor

stamhuset etter stamhusloven og stamhusforskriften. Disse oppgavene har imidlertid ikke krevd nevneverdige ressurser. En oppløsning vil videre innebære at kapitalen ikke forringes som følge av de administrasjonskostnadene som i dag er knyttet til fideikommisskapitalen. En oppløsning av stamhuset Ekeberg vil medføre at vi bare har ett stamhus igjen i Norge, nemlig stamhuset Jarlsberg.

3 Prøveordning om bruk av fjernmøteteknologi i domstolene

3.1 Lovforslagets bakgrunn

Det er bred enighet om at domstolene bør tilpasses moderne informasjons- og kommunikasjonsteknologi (IKT) på linje med samfunns- og næringslivet for øvrig. En del virksomheter i justissektoren har tatt i bruk videokonferanseutstyr som et verktøy til bedre ressursutnyttelse og effektivisering. Utstyret brukes så langt hovedsakelig i forbindelse med møtevirksomhet og opplæring, men vurderes også tatt i bruk i forbindelse med saksavvikling.

I NOU 2001: 32 Rett på sak foreslo Tvistemålsutvalget at det gis en lovhjemmel til å utarbeide regler om fjernmøter, herunder en forsøksordning med bruk av fjernmøter under hovedforhandling og andre rettsmøter. Domstoladministrasjonen fulgte opp dette med en anbefaling om at det gis hjemmel for forsøk med bruk av videokonferanseutstyr også i straffesaker i en forstudierapport til IKT-strategi for justissektoren 2004–2007, «Domstoler i endring» delprosjekt II.

Det er gjort positive erfaringer med bruk av videokonferanseutstyr i Sverige. Resultatene fra det svenske forsøksprosjektet med videokonferanse fremgår av DV-rapport 2002:5 Sluttrapport – forsøksverksamhet med videokonferens i allmän domstol.

Domstoladministrasjonen gjennomførte på denne bakgrunn et forprosjekt høsten 2003, hvor aktuelle sakstyper og rettslige spørsmål ved bruk av videokonferanse i domstolene ble vurdert. Det ble konstatert at kostnadene ved å ta i bruk videokonferanseteknologi ville bli relativt høye. For å forsvare disse kostnadene, ble det forutsatt at det måtte gjennomføres en evaluering av hvilke gevinster bruk av videokonferanser vil ha i form av en prøveordning. Videre ble det forutsatt at prøveordningen skulle omfatte bruk av videokonferanser både i sivile saker og straffesaker, og på tvers av virksomheter og sektorer. Prøveordningen har fått betegnelsen «Videokonferanseprosjektet», og er et samarbeidsprosjekt mellom Domstoladministrasjonen og Justisdepartementet.

I Ot.prp. nr. 51 (2004–2005) om lov om mekling og rettergang i sivile tvister (tvisteloven) kapittel 19, påpekte Justisdepartementet at dagens regelverk ikke åpner for bruk av videokonferanse på alle

de områder for domstolenes saksavvikling som det er ønskelig at omfattes av prøveordningen. På andre områder er det ønskelig med en klarere hjemmel for bruk av videokonferanse enn det som følger av dagens lovgivning i prøveordningen.

På denne bakgrunn ble det i høringsbrev 21. juni 2005 foreslått å gi en hjemmel i domstolloven § 143 for å innføre en prøveordning om bruk av fjernmøteteknologi, hvis nærmere innhold blir fastsatt ved forskrift. Et utkast til forskrift om prøveordning var dessuten lagt ved. Reglene er utformet med utgangspunkt i Ot.prp. nr. 51 (2004–2005) og de gjeldende regler for fjernavhør av vitner og sakkyndige, jf. forskrift 8. november 1991 nr. 727 om fjernavhør av vitner og sakkyndige.

I høringsbrevet drøftet Justisdepartementet de kryssende hensyn som gjør seg gjeldende ved en økt adgang til bruk av videokonferanse i domstolene. Om fordeler ved bruk av videokonferanse i rettsmøter og ved fjernavhør, ble det fremholdt:

«Departementet mener det vil bli en mer effektiv rettergang som gir gevinster for både partene, domstolene og samfunnet forøvrig, dersom IKT benyttes i saksbehandlingen ikke bare etter den nye tvisteloven av 17. juni 2005 nr. 90, men også i straffesaker, jf. Ot.prp. nr. 51 (2004–2005). Det er flere hensyn som taler for en økt adgang til bruk av videokonferanse i domstolene. Bruk av videokonferanse gir økt effektivitet og fleksibilitet i saksavviklingene i domstolene i tråd med regjeringens arbeid for hurtigere saksavvikling i domstolene, jf. Ot.prp. nr. 51 (2004–2005) side 224. Bruk av videokonferanse vil også øke domstolenes tilgjengelighet for brukerne. Økt bruk av videokonferanse vil videre kunne bidra til at brukerne føler seg mindre bundet av å benytte seg av advokat i nærområdet.

Domstolene har også et stort behov for avhør av vitner og sakkyndige med tilhold langt fra rettsstedet eller som av andre grunner ikke ønsker, kan eller bør møte personlig. Også parter i straffe- og sivile saker, prosessfullmektiger, forsvarere og aktører kan ha tilhold langt fra rettsstedet, og deltagelse i et rettsmøte ved videokonferanse kan være en mulighet og gi store besparelser også for disse aktørene. Sett i forhold til telefonavhør (fjernavhør), vil video-

- A) Om lov om oppløsning av stamhuset Ekeberg.
B) Om lov om endringer i lov 13. august 1915 nr. 5 om domstoler (domstolloven) og enkelte andre lover

konferanse innebære en kvalitativ forbedring av bevisførselen og således kunne gi store fordeler, blant annet i form av rettssikkerhetsmessige gevinster.

I tillegg bruker politiet i dag store ressurser på å føre siktede i straffesaker til og fra rettsmøter, spesielt ved behandling av fengslingsforlengelser, slik at økt mulighet for bruk av videokonferanse i fengslingssaker vil være svært ressursbesparende. Det er således av særlig interesse å inkludere bruk av videokonferanse ved rettsmøter om forlenget varetektsfengsling i forsøksprosjektet, jf. punkt 5.3 nedenfor.»

Justisdepartementet fremhevet også de særlige hensyn som taler mot omfattende bruk av videokonferanse i domstolene:

«Bevisumiddelbarhetsprinsippet er et grunnleggende prinsipp i norsk prosessrett og innebærer at bevisene i saken skal føres direkte for den dømmende rett, jf. tvistemålsloven § 195 og straffeprosesslovens bestemmelser om de enkelte bevismidler. Fjernmøte vil ikke alltid være en fullgod erstatning for personlig nærvær som kan gi bedre kommunikasjon, og er derfor ikke egnet i alle situasjoner. Også hensynet til å skape en høytidelig ramme og atmosfære omkring rettssaken (solenitetshensynet) blir bedre ivaretatt ved et tradisjonelt rettsmøte der aktørene er fysisk tilstede. Dette er hensyn som må tas i betraktning ved vurderingen av hvor vid adgangen til å beslutte bruk av videokonferanse bør være på de ulike områdene som foreslås inkludert i forsøksprosjektet.

I straffesaker er siktedes eller tiltaltes personlige tilstedeværelse i retten normalt av større betydning enn partenes tilstedeværelse i sivile saker. Generelt kan det derfor sies at hensynene som taler mot bruk av videokonferanse gjennomgående vil veie tyngre i straffesaker enn i sivile saker.»

Det ble etter en avveining av disse hensyn fremmet forslag om at det under forsøksordningen gis hjemmel til bruk av videokonferanse og annen fjernmøteteknologi i saksforberedende rettsmøter og hovedforhandling i sivile saker, i rettsmøter om inngåelse av rettsforlik i medhold av forskrift om forsøksordning med rettsmegling av 13. desember 1996 nr. 114, i rettsmøter om fengslingsforlengelse etter straffeprosessloven § 185 tredje ledd og i rettsmøter for behandling av tilståelsessaker etter straffeprosessloven § 248. Departementet fremmet derimot ikke forslag om bruk av videokonferanse verken i rettsmøter om førstegangs varetektsfengsling, hovedforhandling eller saksforberedende rettsmøter i straffesaker. Selv om det er hensyn som taler for bruk av videokonferanse også i

disse rettsmøtene, mente departementet at det er nødvendig å vinne mer erfaring med bruk av videokonferanse i domstolene før det foreslås en ytterligere utvidelse av gjeldende rett. Departementet ba likevel om høringsinstansenes syn på disse spørsmålene, blant annet hensett til at lovutkastene i Danmark og Sverige etter tilsvarende forsøksordninger er utformet mer generelt med hensyn til adgangen til bruk av fjernmøter og fjernavhør.

Med unntak av saksforberedende rettsmøter i sivile saker, forutsatte Justisdepartementet i høringsbrevet at rettens beslutning om bruk av videokonferanseutstyr i fjernmøter skal være betinget av at siktede eller parten samtykker, og at retten finner bruk av slik fjernmøteteknologi ubetenkelig. Departementet foreslo at bestemmelser om dette blir nærmere regulert i forskriften. Departementet fremholdt at de betenkeligheter som økt bruk av videokonferanse i domstolene vil kunne medføre, dermed vil bli betydelig redusert under forsøksordningen. Departementet ba likevel om høringsinstansenes syn på hvorvidt retten uten siktedes eller partens samtykke bør kunne beslutte bruk av fjernmøter.

I høringsbrevet foreslo departementet også en noe utvidet adgang til fjernavhør av vitner og sakkyndige i forsøksordningen enn etter gjeldende rett, og forutsatte at dette på samme måte som bestemmelsene om fjernmøter blir regulert i forskriften.

3.2 Høringsinstansenes syn

Adressater for høringsbrevet med høringsfrist 1. oktober 2005 var:

Advokatbevillingsnemnden
Arbeids- og sosialdepartementet
Datatilsynet
Finansdepartementet
Nærings- og handelsdepartementet
Den Norske Advokatforening
Den Norske Dommerforening
Disiplinærnemnden (for advokatvirksomhet)
Domstoladministrasjonen
Finansdepartementet
Forbrukerombudet
Forbrukerrådet
Forsvarergruppen av 1977
Fylkesmennene
Høyesterett
Konkurransetilsynet
Konkursrådet
Kredittilsynet

A) Om lov om oppløsning av stamhuset Ekeberg.

B) Om lov om endringer i lov 13. august 1915 nr. 5 om domstoler (domstolloven) og enkelte andre lover

Lagmannsrettene
 Landsorganisasjonen i Norge (LO)
 Norges Juristforbund
 Næringslivets Hovedorganisasjon (NHO)
 Regjeringsadvokaten
 Riksadvokaten
 Stortingets ombudsmann for forvaltningen
 Tingrettene
 Tilsynsrådet for advokatvirksomhet

Følgende høringsinstanser avga høringsuttalelse til lovforslaget:

Advokatforeningen
 Agder lagmannsrett
 Finansdepartementet
 Datatilsynet
 Den Norske Dommerforening
 Domstoladministrasjonen
 Gulating lagmannsrett
 Nord-Troms tingrett
 Næringslivets Hovedorganisasjon (NHO)
 Oslo tingrett
 Regjeringsadvokaten
 Riksadvokaten
 Solør tingrett
 Sør-Trøndelag tingrett
 Trondheim tingrett

I tillegg avga Oslo Politidistrikt og Politiets Fellesforbund høringsuttalelse.

Følgende instanser hadde ikke merknader til lovforslaget:

Arbeids- og sosialdepartementet
 Forbrukerrådet
 Fylkesmannen i Oslo og Akershus
 Fylkesmannen i Vestfold
 Høyesterett
 Kredittilsynet
 Nordre Vestfold tingrett
 Nærings- og handelsdepartementet
 Politidirektoratet
 Tilsynsrådet for advokatvirksomhet

De fleste av høringsinstansene er overveiende positive til en prøveordning med bruk av videokonferanse og annen fjernmøteteknologi ved noen utvalgte pilotdomstoler, og støtter lovforslaget. Ingen av høringsinstansene er imot forsøksprosjektet.

En rekke av høringsinstansene har generelle synspunkter på prøveordningen:

Domstoladministrasjonen påpeker viktigheten av at rammene i en prøveordning ikke setter unødige begrensninger for å teste ut videokonferanse-

utstyr som redskap ved avvikling av saker i domstolene. Etter Domstoladministrasjonens syn bør ikke forskriften sette betingelser for å kunne beslutte bruk av videokonferanse utover det som er absolutt nødvendig ut fra partenes rettssikkerhet og kravet til rettferdig rettergang.

Regjeringsadvokaten gir sin tilslutning til at det åpnes for et pilotprosjekt med bruk av fjernmøter som foreslått i høringsbrevet. Regjeringsadvokaten anbefaler at det vurderes om uttrykket «videokonferanse» kan sløyfes i domstolloven ny § 143, idet begrepet «fjernmøteteknologi» må anses å dekke også videokonferanser. Det vises til begrepsbruken i NOU 2001: 32 Rett på sak s. 847 og Ot.prp. nr. 51 (2004–2005) s. 411. *Advokatforeningen* påpeker at det er uheldig at begrepene «videokonferanseteknologi» og «fjernmøteteknologi» benyttes som likestilte begreper i høringsbrevet, når begrepene ikke er synonymer.

Agder lagmannsrett og *Gulating lagmannsrett* gir sin tilslutning til at det etableres et forsøksprosjekt i det vesentlige slik departementet har foreslått, med formell forankring i domstolloven § 143 med forskrifter. Lagmannsrettene vurderer bruk av videokonferanser og annen fjernmøteteknologi som en interessant videreutvikling av arbeidsmetoder i domstolene.

Riksadvokaten fremholder at bruk av fjernmøteteknologi kan gi muligheter for både hurtigere saksavvikling i domstolene og betydelig bedre ressursutnyttelse for blant annet politi og påtalemyndighet, uten at dette går på bekostning av kvalitet og rettssikkerhet i strafferettspleien.

Oslo politidistrikt ser svært positivt på muligheten til å redusere sin ressursbruk gjennom fjernmøter og fjernavhør, og tiltrer derfor de begrunnelser som departementet gir for å iverksette prøveordningen. Oslo politidistrikt er overbevist om at solennitetshensynet vil være vel ivaretatt ved god tilrettelegging og godt teknisk utstyr. *Politiets Fellesforbund* støtter disse synspunktene.

Den Norske Dommerforening slutter seg til departementets syn om at grunnleggende rettssikkerhetshensyn må tas i betraktning ved vurderingen av hvor vid adgang det bør være til å beslutte bruk av videokonferanse på de ulike områdene som foreslås inkludert i forsøksprosjektet.

Oslo tingrett ser det som en ubetinget fordel at det tas sikte på aktiv bruk av videokonferanseteknologi i domstolene, og slutter seg til bruk av fjernmøter og fjernavhør i de rettsmøter som departementet foreslår. Tingretten understreker at brukervennlighet og lyd- og billedkvalitet til det tekniske utstyr som stilles til rådighet for domstolene, vil være av avgjørende betydning for i hvilken

- A) Om lov om oppløsning av stamhuset Ekeberg.
B) Om lov om endringer i lov 13. august 1915 nr. 5 om domstoler (domstolloven) og enkelte andre lover

utstrekning anvendelse av videokonferanseteknikk vil kunne forsvares ut fra et rettsikkerhetsmessig synspunkt. Tingretten fremholder at gode tekniske løsninger normalt vil tilfredsstille de krav som følger av bevisumiddelbarhetsprinsippet og legge grunnlag for god kommunikasjon. Dessuten vil solennitetshensynet i de fleste tilfeller bli ivare tatt på en tilfredsstillende måte dersom det tekniske utstyret gir god lyd- og billedkvalitet og blir håndtert på en kvalifisert måte. Også *Nord-Troms tingrett* fremholder at det er meget viktig at domstolene har tilgjengelig utstyr av høy kvalitet for at dette skal oppnås.

Datatilsynet har ingen sterke innvendinger mot at det etableres et forsøksprosjekt om videokonferanse og annen fjernmøteteknologi i det begrensede omfang Justisdepartementet foreslår. *Datatilsynet* bemerker at det er viktig at alle sider ved de foreslåtte tiltakene belyses grundig før man konkluderer og innfører permanente ordninger. Det bør også grundig belyses hvorvidt og på hvilke måter aktørene i en sak påvirkes ved bruk av fjernmøteteknologi.

Datatilsynet påpeker at forsøksprosjektet ikke omfatter lagring av opplysninger fra videokonferanser, og at man dermed unngår en rekke personvernutfordringer som ellers ville oppstått. *Datatilsynet* mener det likevel er nødvendig å stille krav til det utstyr som skal anvendes. Kravene må knytte seg til en forholdsmessig sikring av opplysningene vurdert gjennom risikovurderinger. I forhold til informasjonssikkerhet mener *Datatilsynet* det må utredes hvilket beskyttelsesbehov opplysningene har, og hvordan dette ivaretas gjennom administrative og tekniske tiltak.

Mange av høringsinstansene har konkrete innspill til hvilke sakstyper de mener at prøveordningen bør omfatte; noen vil gå lenger enn departementets forslag, noen ønsker snevrere rammer og noen støtter forslaget i sin helhet.

Domstoladministrasjonen anbefaler at det åpnes for fjernmøter også i saker om førstegangs varetektsfengsling. Etter *Domstoladministrasjonens* syn vil det med siktedes og forsvarers samtykke ikke være knyttet for store betenkeligheter til dette når retten finner det forsvarlig. *Riksadvokaten*, *Oslo politidistrikt*, *Politiets Fellesforbund*, *Agder lagmannsrett*, *Gulating lagmannsrett*, *Oslo tingrett*, *Nord-Troms tingrett*, *Trondheim tingrett* og *Solør tingrett* har tilsvarende synspunkter.

Riksadvokaten mener at forslagene om bruk av fjernmøter i straffesaker er relativt begrensede, og foreslår blant annet at også saksforberedende møter i strafferetten omfattes av prøveordningen. *Oslo tingrett*, *Nord-Troms tingrett* og *Oslo politidis-*

trikt har tilsvarende synspunkter. *Riksadvokaten* fremholder at straffeprosesslovens bestemmelser om rettsmøter under saksforberedelsen (§§ 272–274) ikke setter noe forbud mot uformelle samtaler mellom retten og partene, og at dette må innebære at videokonferanse må kunne brukes i slike tilfeller uavhengig av den foreslåtte forskrift. *Riksadvokaten* mener at det neppe foreligger tungtveiende innvendinger mot at rettsmøter under saksforberedelse blir inkludert i forsøksprosjektet. *Oslo tingrett* fremholder at det normalt ikke vil være behov for slik bevisføring at det av hensyn til bevisumiddelbarhetsprinsippet er behov for at alle aktører befinner seg i samme rettssal i slike rettsmøter. *Politiets Fellesforbund* har tilsvarende synspunkter.

Oslo tingrett antar at prosessordningen ikke er til hinder for at det kan holdes fjernmøte også i andre enedommersaker enn ved tilståelsesdom, og at dette kan være praktisk ved domstoler hvor det er lange reiseavstander. Eksempelvis vil dette være saker om besøksforbud, beslag av førerkort og klage over parkeringsgebyr. *Oslo politidistrikt* har tilsvarende synspunkter.

Agder lagmannsrett slutter seg under en viss tvil til departementets forslag om at rettsmøter i tilståelsessaker kan holdes som fjernmøte. Forutsetningen bør etter lagmannsrettens oppfatning være at det brukes videokonferanse, ikke bare telefonavhør, og at siktede møter ved et passende sted for å ivareta et minimum av formell ramme rundt forhandlingen. Videre mener *Agder lagmannsrett* at det synes unødvendig å nevne rettsmøter for inngåelse av rettsforlik etter rettsmekling særskilt i forskriften, da disse formelt sett vil være rettsmøter under saksforberedelsen. Endelig fremholder *Agder lagmannsrett* at forskriften ikke bør inneholde tilleggsvilkår som går lenger enn det som følger av tvisteloven § 13–1. *Gulating lagmannsrett* har tilsvarende synspunkter.

I saker om fengslingsforlengelse, mener *Domstoladministrasjonen* at det er grunn til å vurdere nærmere om man bør følge det danske og svenske forslaget om at retten på visse vilkår kan beslutte fjernmøte uten at siktedes samtykke foreligger. Spesielt gjelder dette i saker hvor sikkerhetsmessige hensyn tilsier at man bør unngå fangetransport, og hvor slik transport vil være uforholdsmessig dyrt. *Riksadvokaten*, *Oslo politidistrikt*, *Politiets Fellesforbund*, *Agder lagmannsrett*, *Gulating lagmannsrett*, *Oslo tingrett*, *Trondheim tingrett*, *Nord-Troms tingrett* og *Solør tingrett* har tilsvarende syn på samtykkekravet. Enkelte av disse høringsinstansene fremholder at det kan medføre praktiske problemer dersom siktede plutselig nekter å med-

A) Om lov om oppløsning av stamhuset Ekeberg.

B) Om lov om endringer i lov 13. august 1915 nr. 5 om domstoler (domstolloven) og enkelte andre lover

virke. Dessuten kan det være uheldig dersom siktede gis en faktisk posisjon som kan søkes utnyttet til å stille betingelser. Oslo politidistrikt fremholder at dersom siktede har en grunn til å foretrekke fremstilling for retten, vil retten neppe finne fjernmøte «ubetenkelig». I saker om fengslingsforlengelser, som det tallmessig er mange av, vil det dessuten kunne utgjøre en reell forskjell for politiets ressursbruk dersom man i stor utstrekning kan benytte videokonferanse. *Politiets Fellesforbund* støtter dette synspunktet.

Dommerforeningen er i utgangspunktet kritisk til bruk av videokonferanse i fengslingssaker. Foreningen mener at siktedes fysiske nærvær foran dommerne gir den beste garantien for mest mulig riktig avgjørelse og at sterke rettssikkerhetssyn taler imot å fravike dette. Dersom man likevel skal åpne for fjernmøte ved fengslingsforlengelse, bør dette etter Dommerforeningens syn bare skje etter uttrykkelig samtykke fra siktede.

Oslo tingrett ser det som en fordel at betingelsene for å foreta fjernavhør lempes noe i forhold til gjeldende regler. Tingretten fremholder at dagens begrensning om at fjernavhør av et vitne som er av avgjørende betydning for sakens opplysning så vidt mulig bør unngås, vil bli avløst av kravet om at retten må finne fjernavhør ubetenkelig. Derved antas det at de hensyn som ligger bak dagens begrensning ivaretas.

Domstoladministrasjonen foreslår at det i forskriften også åpnes for forsøk med skjermtolking i prøveordningen, og henviser til rapporten «Rett til tolk» som ble overlevert Justisdepartementet 14. mars 2005. Begrunnelsen for bruk av skjermtolking er i hovedsak økonomiske besparelser, særlig ved korte tolkingssekvenser. *Oslo politidistrikt* påpeker at det vil kunne være enklere å skaffe kvalifiserte tolker på kort varsel dersom tolken kan befinne seg på et annet sted.

3.3 Departementets vurderinger

Etter departementets oppfatning bør det gjennomføres en prøveordning med bruk av videokonferanser og annen fjernmøteteknologi i domstolene ved noen relativt få utvalgte pilotinstallasjoner i domstolene, politiet, påtalemyndighetene og kriminalomsorgen. Departementet slutter seg til Regjeringsadvokatens anbefaling om at uttrykket «videokonferanse» sløyfes i domstolloven ny § 143, idet begrepet «fjernmøteteknologi» må anses å dekke også videokonferanser. Departementet viser i denne forbindelse til begrepsbruken i NOU 2001: 32 Rett på sak s. 847 og Ot.prp. nr. 51 (2004–2005)

s. 229 og 411. Et fjernmøte er her definert som et møte der deltakerne ikke fysisk befinner seg på samme sted, men deltar i møtet ved hjelp av telefon, videokonferanseteknikk eller annen teknisk innretning fra forskjellige steder.

Departementet vil bemerke at prøveordningen hovedsakelig retter seg mot bruk av videokonferanseteknikk, og at prosjektet kun gjelder for pilotdomstoler hvor det vil være montert videokonferanseutstyr. I begrensede tilfeller, eksempelvis ved saksforberedende rettsmøter i sivile saker, kan det imidlertid være hensiktsmessig og forsvarlig å foreta fjernmøter uten overføring av bilde. Ved fjernavhør av vitner og sakkyndige følger det allerede av gjeldende rett at det i en viss utstrekning kan foretas fjernavhør ved hjelp av telefon, jf. forskrift 8. november 1991 nr. 727 om fjernavhør av vitner og sakkyndige. Terskelen for når det skal anses som ubetenkelig å gjennomføre rettsmøter som fjernmøter og fjernavhør når det kun benyttes lyd, må etter departementets syn under enhver omstendighet være betydelig høyere enn hvor det benyttes både lyd og bilde i form av videokonferanser.

Om fordelene og ulempene ved bruk av videokonferanse, vises det til sitatet fra høringsbrev 21. juni 2005 i punkt 3.1 ovenfor. Ved en prøveordning vil man vinne verdifull erfaring som vil danne grunnlaget for en nærmere vurdering av om bruk av fjernmøteteknologi på visse områder bør gjøres til et permanent og generelt alternativ til ordinære rettsmøter med partenes, siktedes, vitners, sakkyndiges og tolkers fysiske tilstedeværelse. En slik prøveordning, som forutsetningsvis skal hjemle bruk av videokonferanseteknikk og annen fjernmøteteknologi utover det som det i dag er adgang til, og som dessuten til en viss forstand skal være bindende for pilotinstallasjonene, krever lovhjemmel. Etter departementets mening bør en slik hjemmel inntas i en ny § 143 i domstolloven, det vil si i kapittel 7 hvor det blant annet er bestemmelser om rettsmøter. Det nærmere omfang og utformingen av prøveordningen bør fastsettes i forskrift.

Departementet har merket seg at flere av høringsinstansene går inn for å tillate bruk av fjernmøter også ved førstegangs varetektsfengsling. Høringsinstansene fremholder at det ikke vil være knyttet store rettssikkerhetsmessige betenkeligheter til bruk av videokonferanse ved slike rettsmøter når det både er krav om at siktede samtykker og at retten finner avholdelse av fjernmøte ubetenkelig.

Etter departementets syn bør det vinnes mer erfaring før adgangen til bruk av fjernmøteteknologi i straffesaker utvides nevneverdig mer enn

- A) Om lov om oppløsning av stamhuset Ekeberg.
B) Om lov om endringer i lov 13. august 1915 nr. 5 om domstoler (domstolloven) og enkelte andre lover

departementets forslag i høringsbrevet. Departementet legger betydelig vekt på at de hensyn som taler mot bruk av videokonferanse veier vesentlig tyngre i rettsmøter om førstegangs varetektsfengsling enn for de rettsmøter som foreslås omfattet av prøveordningen. Departementet ser imidlertid at det kan være uheldig om domstolloven § 143 og tilhørende forskrift setter så strenge vilkår for prøveordningen at omfanget av saker blir beskjedent, og at man dermed vinner begrenset erfaring med bruk av fjernmøteteknologi. Som en mellomløsning foreslår derfor departementet at domstolloven § 143 blir utformet slik at den vil gjelde generelt for rettsmøter om varetektsfengsling, men at forskriften i første omgang blir utformet til kun å gjelde forlenget varetektsfengsling. Dermed åpnes det for at departementet under prosjektet kan utvide prøveordningen til også å omfatte rettsmøter om førstegangs varetektsfengsling.

Enkelte av høringsinstansene går inn for at også saksforberedende rettsmøter i straffesaker bør kunne avholdes som fjernmøter i prøveordningen. Høringsinstansene fremholder at det i denne type rettsmøter normalt ikke vil være behov for slik bevisførsel at det av hensyn til bevisumiddelbarhetsprinsippet er behov for at alle aktører befinner seg i samme rettssal.

Departementet er enig i at det kan være ønskelig å gjennomføre enkelte av rettsmøtene for å behandle spørsmål som nevnt i straffeprosessloven § 272 som fjernmøter. Særlig gjelder dette når spørsmålene som skal behandles er forholdsvis enkle, og det er liten grunn til at partene er fysisk til stede under rettsmøtet. Departementet er likevel skeptisk til en generell adgang til at saksforberedende rettsmøter i straffesaker skal kunne gjennomføres ved fjernmøteteknikk, og vil i denne omgang derfor ikke foreslå at det kan avholdes fjernmøter i saksforberedende rettsmøter i straffesaker i prøveordningen.

Departementet har merket seg at noen av høringsinstansene legger til grunn at dagens prosessordning ikke er til hinder for at det kan avholdes fjernmøter i enedommersaker, eksempelvis i saker om besøksforbud og beslag av førerkort. Høringsinstansene fremholder at dette vil være praktisk ved lange reiseavstander. Departementet bemerker at om og i hvilken utstrekning det er adgang til å benytte fjernmøteteknologi i en straffesak, i utgangspunktet beror på en tolkning av de enkelte bestemmelsene i straffeprosessloven. I de tilfeller hvor loven åpner for å avgjøre en sak uten at siktede er til stede, men siktede skal varsles og få anledning til å møte, er det naturlig at siktede kan samtykke i å delta gjennom fjernmøte. Et

eksempel på dette er straffeprosessloven § 222 siste ledd femte punktum. Departementet vil derfor presisere at lovforslaget åpner for utvidet bruk av fjernmøter og fjernavhør for noen prøvedomstoler, men er for øvrig uten betydning for om det ellers er anledning til å beslutte bruk av fjernmøteteknologi.

Departementet har videre merket seg at flere av høringsinstansene går inn for at fengslingsforlengelse bør kunne skje ved fjernmøter uten at siktede samtykker i prøveordningen. Høringsinstansenes begrunnelse er i hovedtrekk at prøveordningen ikke vil danne det ønskede erfaringsgrunnlag når bruk av fjernavhør gjøres avhengig av siktedes samtykke, og at det bør legges betydelig vekt på de erfaringer man har gjort i Sverige og Danmark. Den Norske Dommerforening er på sin side skeptisk til rettsmøte om fengslingsforlengelse som fjernmøte, og minner om at varetektsfengsling er det mest inngripende tvangsmidlet i straffeprosessen. Dommerforeningen mener derfor at det bør kreves et eksplisitt samtykke fra siktede for at fjernmøte kan avholdes, slik at siktede undergir spørsmålet en tilstrekkelig grundig vurdering.

Departementet fastholder at bruk av fjernmøter under forsøksordningen som hovedregel bør være betinget av samtykke fra siktede eller partene både i sivile saker og i straffesaker. Unntaket gjelder ved saksforberedende rettsmøter i sivile saker, hvor samtykke ikke anses nødvendig. Etter departementets syn bør det vinnes mer erfaring om bruk av fjernmøteteknologi før det åpnes for fjernmøter uten partenes samtykke.

Om det i forskriften skal oppstilles krav til et uttrykkelig samtykke eller ikke, heter det i høringsbrevet på side 11: «Det bør etter vårt syn ikke kreves at siktede faktisk samtykker til fjernmøte. Det bør være tilstrekkelig at vedkommende innkalles til rettsmøte via fjernmøte og at retten ikke mottar innsigelser mot dette.» I merknaden til utkastet til forskrift § 2 heter det: «Det kreves ikke at siktede faktisk samtykker til fjernmøte. Det er tilstrekkelig at vedkommende innkalles til rettsmøte via fjernmøte og at retten ikke mottar innsigelser mot dette.» Departementet har til tross for disse betraktninger i høringsbrevet sett hen til høringsuttalelsen fra Dommerforeningen, og vil i forskriften foreslå at det skal kreves et uttrykkelig samtykke fra siktede eller partene i de rettsmøter hvor det oppstilles et samtykkekrav. Departementet har lagt avgjørende vekt på de betenkeligheter som gjør seg gjeldende ved et presumert samtykke, herunder at et slikt samtykke kan føre til tilfeller der siktede ikke blir gjort klar over at han hadde krav på å få være fysisk til stede eller at sik-

A) Om lov om oppløsning av stamhuset Ekeberg.

B) Om lov om endringer i lov 13. august 1915 nr. 5 om domstoler (domstolloven) og enkelte andre lover

tede opplever et press om å delta i rettsmøtet ved bruk av fjernmøteteknologi.

I tillegg til samtykkekravet, bør det i straffesaker oppstilles som vilkår at retten alltid skal kunne vurdere om bruk av fjernmøteteknologi i rettsmøter er ubetenkelig tatt i betraktning formålet med rettsmøtet og øvrige omstendigheter, og om rettsmøtet vil medføre omkostninger eller vanskeligheter som ikke står i rimelig forhold til betydningen av at siktede møter. I sivile saker har departementet sett hen til høringsuttalelsene fra Domstoladministrasjonen og Nord-Troms tingrett om at tilleggsvilkåret om «ubetenkelig» i forslaget til forskrift bør utgå. Utover samtykkekravet bør det i sivile saker således kun oppstilles som vilkår at retten må finne det forsvarlig å gjennomføre hovedforhandling eller rettsmegling som fjernmøte. Dette er i tråd med tvisteloven § 13–1. Disse forhold bør etter departements syn reguleres nærmere i forskriften.

Når det gjelder fjernavhør av vitner og sakkyndige i prøveordningen, bør det i forskriften åpnes for en noe videre adgang til å beslutte dette enn etter dagens regelverk. Departementet går inn for at nåværende begrensning med hensyn til fjernavhør av vitner av avgjørende betydning for saken, bortfaller. Departementet forutsetter imidlertid at fjernavhør av sentrale vitner gjennomføres ved bruk av videokonferanse, det vil si bruk av både lyd og bilde. Bruk av fjernavhør bør etter departementets syn under enhver omstendighet være betinget av at retten finner fjernavhør ubetenkelig tatt i betraktning formålet med avhøret og de øvrige omstendigheter.

Videre legger departementet opp til at det i forskriften åpnes for fjernavhør av tolk ved skjermtolking. Dette er i tråd med den nye tvisteloven, hvor det er forutsatt at avhør med tolk kan gjennomføres som fjernavhør. I Ot.prp. nr. 51 (2004–2005) kapittel 19.5.4 på side 233 heter de således: «For vitneforklaring som krever tolk, kan det være enklere å få gjennomført avhøret dersom tolken kan delta gjennom fjernavhørteknologi. For tolken vil også bistanden til retten bli mindre tidkrevende». Etter departementets syn bør det i likhet med avhør av vitner og sakkyndige være et vilkår for å gjennomføre fjernavhør med tolk, at retten finner det ubetenkelig ut fra formålet med avhøret.

En forutsetning for at fjernmøteteknologi skal bli et hensiktsmessig middel til økt effektivitet og fleksibilitet i saksavvikling i prøveordningen, er at pilotdomstolene har tilgjengelig teknisk utstyr av høy kvalitet. I tillegg er det viktig at det gis nødvendig opplæring, at systemet er lett å bruke og at det finnes teknisk assistanse tilgjengelig for å løse pro-

blemer som dukker opp underveis. Etter departementets syn vil gode tekniske løsninger som blir håndtert på en kvalifisert måte i de fleste tilfeller ivareta både hensynet til solennitet og bevisumiddelbarhet under prøveordningen.

3.4 Økonomiske og administrative konsekvenser

Gjennom prøveordningen skal det høstes erfaring med bruk av videokonferanse i fjernmøter og fjernavhør ved gjennomføring av konkrete arbeidsoppgaver. Gevinstene som oppnås skal måles mot kostnadene til anskaffelse og drift av videokonferanseutstyr. Ettersom bruk av videokonferanse i prøveordningen som regel vil kreve samtykke fra siktede eller partene, knytter det seg betydelige vanskeligheter med å tallfeste de økonomiske konsekvensene og gevinstene på det nåværende tidspunkt. Et av formålene med prøveordningen er å gi et bedre grunnlag for å tallfeste de økonomiske konsekvensene og gevinstene.

Kostnadene ved å ta i bruk videokonferansteknologi er relativt høye. Utgiftene til videokonferanseutstyr per lokasjon vil være i størrelsesorden kr. 150 000 – 400 000, avhengig av krav til utstyr. I tillegg kommer utgiftene til telekommunikasjon. På denne bakgrunn vil det offentliges utgifter til investeringer i forsøksprosjektet over et par år antagelig beløpe seg til ca. kr. 3 millioner, som forutsettes å dekkes innenfor gjeldende budsjettrammer.

Politiet bruker i dag betydelige ressurser til transport av varetektsinnsatte til fremstilling for retten, i tillegg til andre fremstillinger og transporter. Polititdannet personell er et knapphetsgode som etter departementets syn primært bør benyttes til oppgaver som krever politifaglig kompetanse. Ifølge en utredning fra Politidirektoratet i 2002 om effektivisering av politiets fangetransporter, medgikk rundt 150 årsverk til transporter og fremstillinger. Ifølge tall fra 2004 avga Oslo politidistrikt 2896 dagsverk fra annen polititjeneste til fremstillinger i Oslo tinghus. Fangetransportene alene koster Oslo politidistrikt over kr. 100 millioner i 2004.

Bruk av videokonferanser i fjernmøter og fjernavhør i forbindelse med varetektsfengsling vil redusere fluktfaren. Det vil redusere faren for liv og helse både for siktede og andre.

Også i sivile saker vil økt bruk av videokonferanse i forbindelse med fjernavhør og fjernmøter bety reduserte kostnader til reise, opphold og overnatting, i tillegg til lavere utgifter til godtgjørelser

- A) Om lov om oppløsning av stamhuset Ekeberg.
B) Om lov om endringer i lov 13. august 1915 nr. 5 om domstoler (domstolloven) og enkelte andre lover

til vitner og sakkyndige, som et resultat av redusert eller bortfall av reisetid.

Økt bruk av videokonferanser til fjernavhør vil dessuten gi miljømessige gevinster som følge av færre fangetransporter og annen reisevirksomhet med bil, buss og fly.

Administrativt vil bruk av fjernavhør og fjernmøter kunne gi mer effektiv bruk av sakkyndige, tolketjeneste m.fl., samt mulighet for raskere beramning og gjennomføring av rettsmøter ved bedre tilgjengelighet av involverte parter.

Det er gjennom prøveprosjekter om bruk av videokonferanser gjort positive erfaringer f.eks. i

Nord-Irland. Formålet var å benytte videokonferanser i forbindelse med varetektsfremstillinger og ved begjæring om kausjon.

En av konklusjonene fra prosjektet var at både flukt og smugling av narkotika inn i fengslene ble vanskeligere enn tidligere. Rettsmøtene startet mer presist. Det ble også konstatert mindre skadeverk i domstolenes lokaler. De innsatte selv foretrakk ofte å benytte videokonferanse. Tilsvarende funn ble gjort i Storbritannia i en studie gjennomført av The Committee on Videoconferencing, en komité nedsatt av Courts Policy Division, Department of Justice.

4 Antakelse av faste forsvarere

4.1 Lovforslagets bakgrunn

4.1.1 Gjeldende rett

Justisdepartementet er bemyndiget til å anta advokater til de offentlige verv som faste forsvarere. Dette følger av lov 22. mai 1981 nr. 25 om rettergangsmåten i straffesaker (straffeprosessloven) § 101 og forskrift 8. juli 1954 nr. 3 pkt. VII nr. 1.

Kunngjøring av ledige verv som faste forsvarere i vedkommende lagsogn (aktuell tingrett og tilhørende lagmannsrett) og en vurdering av søknadene, skal foretas av den enkelte tingrett. Embetsleder ved domstolen avgir skriftlig uttalelse til førstelagmannen i vedkommende lagmannsrett, som deretter fremmer forslag til innstilling til Justisdepartementet. Kunngjøring av ledige verv som faste forsvarere for Høyesterett, foretas av departementet. Søknadene sendes Høyesterett for en vurdering, som fremmer sitt forslag til innstilling til departementet.

Justisdepartementet vurderer om forslaget til innstilling er velbegrunnet og akseptabelt, og antar faste forsvarere ved enkeltvedtak. Berørte parter underrettes om antakelsen.

4.1.2 Forslaget i høringsnotatet

I høringsnotat av 24. juni 2004 ble det for det første foreslått at oppgaven med å anta advokater til de offentlige verv som faste forsvarere overføres fra Justisdepartementet til et annet organ. Domstoladministrasjonen ble foreslått.

Ved valget av Domstoladministrasjonen ble det lagt vekt på at oppgaven vil falle naturlig inn under Domstoladministrasjonens virksomhet. Har ikke siktede valgt forsvarer, oppnevnes en av de faste forsvarere av retten. Ordningen med faste forsvarere er følgelig knyttet tett til domstolenes arbeid. Domstoladministrasjonen er det organ som til enhver tid har oversikt over domstolenes virke. Videre vil Domstoladministrasjonen være sterkt involvert ved endringer i rettskretsenes geografiske områder, og har følgelig gode forutsetninger for å foreta nødvendige justeringer for faste forsvarere i berørte rettskretser. Det ble også vektlagt at Domstoladministrasjonen har legitimitet og gjen-

nomslagskraft overfor domstolene. Enn videre ble det vektlagt at Domstoladministrasjonen har vist interesse for å overta oppgaven.

Å legge oppgaver til et organ utenfor Justisdepartementet er i samsvar med det generelle målet om at departementet i størst mulig utstrekning skal være faglig sekretariat for politisk ledelse. Detaljoppgaver og enkeltsaker skal i minst mulig grad tilligge departementet.

I høringsnotat av 24. juni 2004 ble det også foreslått å innføre en åremålsperiode for faste forsvarere for tingrett og lagmannsrett. Det ble foreslått at åremålsperioden settes til åtte år, tilsvarende åremålsperiodens lengde ved Høyesterett. Det ble imidlertid foreslått at det skal være adgang til gjenoppnevning, i motsetning til hva som gjelder for faste forsvarere for Høyesterett.

Flere høringsinstanser har hatt synspunkter på forslaget, særlig med hensyn til varigheten av åremålet og om det skal være adgang til gjenoppnevning. Dette forslaget krever imidlertid ikke lovendring, og er følgelig ikke gjenstand for nærmere omtale i denne odelstingsproposisjonen.

4.2 Høringsinstansenes syn

Adressater for høringen var:

Advokatbevillingsnemnden
Disiplinærnemnden for advokater
Tilsynsrådet for advokatvirksomhet
Agder politidistrikt
Bergen politidistrikt
Politidirektoratet
Riksadvokaten
Statsadvokatene
Sør-Trøndelag politidistrikt
Troms politidistrikt
Den norske Advokatforening
Den norske dommerforening
Forsvarergruppen av 1977
Norges Juristforbund
Departementene
Domstoladministrasjonen
Forbrukerrådet
Justissekretariatene
Konkurransetilsynet

- A) Om lov om oppløsning av stamhuset Ekeberg.
B) Om lov om endringer i lov 13. august 1915 nr. 5 om domstoler (domstolloven) og enkelte andre lover

Høyesterett
Lagmannsrettene
Tingrettene

Følgende høringsinstanser avga høringsuttalelse til lovforslaget:

Tilsynsrådet for advokatvirksomhet
Politidirektoratet
Riksadvokaten
Forsvarergruppen av 1977
Finansdepartementet
Forsvarsdepartementet
Domstoladministrasjonen
Høyesterett
Borgarting lagmannsrett
Frostating lagmannsrett
Gulating lagmannsrett
Asker og Bærum tingrett
Halden tingrett
Midhordland tingrett
Sarpsborg tingrett
Senja tingrett
Solør tingrett
Stavanger tingrett
Toten tingrett

Følgende instanser hadde ikke merknader til lovforslaget:

Arbeids- og administrasjonsdepartementet
Barne- og familiedepartementet
Finansdepartementet
Fiskeridepartementet
Helsedepartementet
Landbruksdepartementet
Miljøverndepartementet
Nærings- og handelsdepartementet
Samferdselsdepartementet
Utenriksdepartementet
Den norske Advokatforening
Forbrukerrådet
Justissekretariatene
Konkurransetilsynet
Namdal tingrett

I alt 34 høringsinstanser har avgitt høringsuttalelse. 15 av dem har ingen merknader til lovforslaget.

Domstoladministrasjonen stiller seg positiv til å overta oppgaven med antakelse av faste forsvarere. Det blir vist til at det prinsipielt anses riktig at slike saker ikke tilligger Justisdepartementet, og at det da synes naturlig at oppgaven legges til Domstoladministrasjonen. Begrunnelsen i høringsbrevet tiltres.

Domstoladministrasjonen forutsetter at ordningen med at embetsleder ved domstolen avgir skriftlig uttalelse og at førstelagmannen i vedkommende lagmannsrett avgir uttalelse, opprettholdes. Det reises som en problemstilling om det på sikt bør etableres en ordning som sikrer innspill fra Advokatforeningens lokale representant, og om Domstoladministrasjonen ved overtakelse av oppgaven vil ha anledning til eventuelt å etablere en slik ordning. Det vises til at problemstillingen henger sammen med spørsmålet om oppgaven bør legges til en nemnd, og at dette kan være tema i forbindelse med en evaluering av ordningen.

Domstoladministrasjonen bemerker at Høyesteretts konstitusjonelle stilling kan tilsi en egen ordning for antakelse av faste forsvarere for Høyesterett, men at det prinsipielt kan være uheldig at en domstol selv antar sine faste forsvarere. Det understrekes imidlertid at man vanskelig kan se for seg situasjoner hvor det skulle være aktuelt ikke å følge en innstilling fra høyesterettsjustitiarius om hvilke forsvarere som skal antas.

Domstoladministrasjonen forutsetter at en overføring av oppgaven fra Justisdepartementet til Domstoladministrasjonen også medfører at tilhørende budsjettmidler overføres.

Høyesterett har ikke noe å bemerke til at oppgaven med antakelse av faste forsvarere for tingrett og lagmannsrett overføres til Domstoladministrasjonen, men har den prinsipielle oppfatning at Høyesterett selv bør anta faste forsvarere for Høyesterett. Det vises til at utøvelse av vervet som fast forsvarer har direkte og klar betydning for Høyesteretts dømmende virksomhet, og at det både ut fra prinsipielle hensyn og hensynet til faglig kompetanse ved vurderingen av de aktuelle kandidater, er vanskelig å se noen grunn til at et administrativt organ skal kunne overprøve Høyesteretts standpunkt til hvem som bør antas.

Tilsynsrådet for advokatvirksomhet bemerker generelt at det anses hensiktsmessig at detaljoppgaver og arbeid med enkeltsaker i størst mulig grad legges til underliggende organer, under henvisning til at dette vil kunne frigjøre ressurser og arbeidskapasitet i sentralforvaltningen, samtidig som avgjørelsesmyndigheten i enkeltsaker flyttes til en instans som presumptivt antas å kjenne saksområdet bedre.

Forsvarergruppen av 1977 støtter forslaget, men presiserer at de forutsetter at domstolene utlyser og innstiller kandidatene til vervene som faste forsvarere ved de enkelte embeter.

Finansdepartementet forutsetter at endringene gjennomføres innenfor de til enhver tid gjeldende budsjettrammer.

A) Om lov om oppløsning av stamhuset Ekeberg.

B) Om lov om endringer i lov 13. august 1915 nr. 5 om domstoler (domstolloven) og enkelte andre lover

De øvrige høringsinstansene som har avgitt uttalelse gir også sin tilslutning til lovforslaget, bortsett fra *Sarpsborg tingrett* som foreslår at det overveies å opprette et regionalt, kollegialt organ, hvor en mulig sammensetning kan være førstelagmannen, vedkommende domstolleder ved den aktuelle tingrett og kretsleder fra Advokatforeningen.

4.3 Departementets vurderinger

Departementet har merket seg at de fleste av høringsinstansene som har uttalt seg, gir sin tilslutning til lovforslaget, herunder at kompetansen til å anta de faste forsvarere legges til Domstoladministrasjonen. Dette gjelder bl.a. Domstoladministrasjonen, Forsvarergruppen av 1977, lagmannsrettene og flere av tingrettene.

Departementet har vurdert Domstoladministrasjonens forslag om å etablere en ordning som sikrer innspill fra den lokale representant for Advokatforeningen, samt forslaget fra *Sarpsborg tingrett* om å opprette et regionalt, kollegialt organ. Justisdepartementet, som til nå har vært bemyndiget til å anta advokater til de offentlige verv som faste forsvarere, synes dagens ordning har fungert tilfredsstillende. Vi kan derfor ikke se behov for at det på det nåværende tidspunkt gjøres noen av de grep som er foreslått. Dersom Domstoladministrasjonen, etter å ha utøvet oppgaven over en viss tid, mener det er behov for en endring av praksis, vil dette kunne gjøres i forbindelse med en evaluering av ordningen. Mindre endringer av praksis omkring antakelse av verv som faste forsvarere vil kunne gjennomføres uten at det krever lov- eller forskriftsendring.

Departementet har merket seg at Høyesteretts prinsipielle oppfatning er at Høyesterett selv bør anta faste forsvarere som kan føre saker for landets øverste domstol. Høyesterett viser bl.a. til hensynet til sin faglige kompetanse ved vurderingen av de aktuelle kandidater. Justisdepartementet har forståelse for Høyesteretts syn, men er av den oppfatning at det kan være uheldig at en domstol selv antar sine faste forsvarere, da dette vil kunne være egnet til å svekke tilliten til en dommers uhildethet overfor en fast forsvarer som blir antatt. Ved at domstolen avgir forslag til innstilling, vil dessuten Høyesterett uansett ha vesentlig innflytelse på hvilke forsvarere som antas. Det vises i denne sammenheng også til Domstoladministrasjonens høringsuttalelse om at man vanskelig kan se for seg situasjoner hvor det skulle være aktuelt ikke å følge en innstilling fra Høyesterett. Kompetansen til å anta faste forsvarere er først og fremst en oppgave hvis formål er å sikre at prosessen går riktig for seg og at en innstilling er velbegrunnet og akseptabel.

4.4 Økonomiske og administrative konsekvenser

En overføring av oppgaven med antakelse av faste forsvarere fra Justisdepartementet til Domstoladministrasjonen, vil medføre noe mer administrativt arbeid for sistnevnte. Anslagsvis vil det kunne være tale om et arbeid som utgjør om lag 10 % av et årsverk. Utgiftsøkningen er av beskjeden størrelse, og må etter departementets oppfatning tilfredsstillende kunne løses innenfor dagens budsjettammer.

- A) Om lov om oppløsning av stamhuset Ekeberg.
B) Om lov om endringer i lov 13. august 1915 nr. 5 om domstoler (domstolloven) og enkelte andre lover

5 Delegering av myndighet fra Erstatningsnemnda for voldsofre

5.1 Lovforslagets bakgrunn

5.1.1 Gjeldende rett

Etter voldsoffererstatningsloven § 13 avgjøres søknader om voldsoffererstatning av Kontoret for voldsoffererstatning i første instans, og Erstatningsnemnda for voldsofre er klageinstans. Nemnda har en leder, en varaleder og to medlemmer med personlige varamedlemmer. Alle oppnevnes av Justisdepartementet for 4 år av gangen. Lederen og varalederen skal ha juridisk embetsek-samen. Justissekretariatene er sekretariat for Erstatningsnemnda for voldsofre og forbereder sakene, blant annet ved å skrive utkast til vedtak. I mange av sakene godkjenner Erstatningsnemnda utkastet uten endringer.

5.1.2 Forslaget i høringsnotatet

I høringsnotat 8. april 2005 ble det foreslått flere endringer i voldsoffererstatningsloven. Ett av forslagene var en endring i kompetansebestemmelse i voldsoffererstatningsloven § 13. Forslaget gikk ut på at saker som ikke byr på vesentlige tvilsspørsmål, kan avgjøres av Voldsoffererstatningsnemndas leder alene, og at nemnda i slike saker også kan delegerer vedtaksmyndighet til Justissekretariatene. På den måten får nemnda tid til å konsentrere seg om de tvilsomme og vanskelige sakene hvor deres særlige kompetanse kommer til sin rett. Saksbehandlingstiden vil gå ned, og arbeidsbelastningen til nemnda vil minke.

Departementet uttalte i den forbindelse bl.a. at nemnda fra 1. mai 2004 fikk ny sammensetning. Et av de nye medlemmene er advokat med spisskompetanse på personskadeerstatning, mens det andre nye medlemmet er psykiater med forankring i arbeid med voldsofre. Varamedlemmene har omtrent lik kompetanse som hovedmedlemmene. Nemndas medisinske kompetanse gjør den godt rustet til å ta standpunkt til mange vanskelige medisinske spørsmål som reises i voldsoffererstatningssakene, både med hensyn til somatiske og psykiske skader.

En nemnd med medlemmer fra flere kanter av landet, er imidlertid relativt kostbart. I 2005 anslås utgiftene til å bli ca. kr. 680 000. Nemndsbehandlingen gjør også at sakene tar lengre tid, både fordi enda et ledd må sette seg inn i saken og fordi det kan gå 1–2 måneder mellom hvert møte.

5.2 Høringsinstansenes syn

Justisdepartementet sendte 8. april 2005 utkast til lov om endringer i voldsoffererstatningsloven m.m. på høring til 78 adressater med høringsfrist 20. mai 2005. Den ble også sendt til flere andre instanser etter henvendelser til departementet. Dessuten har høringsnotatet vært tilgjengelig på Justisdepartementets nettsted. Det er kun 8 innstanser som har avgitt uttalelse til forslaget her.

Justissekretariatene støtter forslaget om delegasjonsmyndighet:

«Justissekretariatene støtter departementets forslag om at saker som ikke byr på vesentlige tvilsspørsmål kan avgjøres av nemndas formann alene eller eventuelt delegeres til Justissekretariatene.

Dette vil muliggjøre en hurtigere avgjørelse av klagesaker, og det vil gjøre det mulig for nemnda å konsentrere seg om de mest tvilsomme og vanskelige sakene. Ønsket om toinstansbehandling vil fortsatt være ivarettatt.»

Erstatningsnemnda for voldsofre skriver:

«Nemnda finner at det vil være hensiktsmessig med en delegasjonsadgang til nemndas leder. Nemnda vil særlig peke på at regress- og saksomkostningssaker synes egnet til å bli avgjort av nemndas leder alene, med mindre det er tvil om resultatet. Ved tvil legges sakene frem for nemnda til avgjørelse.

Nemndas mindretall, Carl Gunnar Sandvold, antar at det ut over dette vil være vanskelig å delegerer, med mindre resultatet er helt åpenbart. Det er behov for klare grenser, slik at nemndas leder ikke føler seg «presset» av økonomiske hensyn til å ta avgjørelser alene. Mindretallet antar herunder at det enkleste vil være å nevne konkrete sakstyper i tillegg til de som

A) Om lov om oppløsning av stamhuset Ekeberg.

B) Om lov om endringer i lov 13. august 1915 nr. 5 om domstoler (domstolloven) og enkelte andre lover

er nevnt ovenfor, for eksempel hendelser før 1975, åpenbart foreldet etter § 3, 2. ledd, en bestemmelse som etter hvert vil bli mer aktuell.

Nemndas flertall, Harald Jølle og Marianne Jacobsen, finner at kriteriet ikke bør stilles så strengt som «helt åpenbart», idet uttrykket er vesentlig snevrere enn forslaget «ikke byr på vesentlige tvilsspørsmål». Det bemerkes at forslaget oppstiller en «kan» bestemmelse, og at listen for hvilke saker som egner seg for delegasjon uansett vil måtte utvikle seg i praksis.»

Landsforeningen for voldsofre skriver bl.a.:

«Det må være en fast nemnd med i alt 5 personer hvorav en er brukerrepresentant. Formann bør aldri kunne ta avgjørelser alene da det ikke er saker som ikke byr på vesentlige tvilsspørsmål.

Særdomstol

Ved å opprette en egen særdomstol for voldsoffersaker vil man sikre at like tilfeller behandles likt. Slik erstatningsnemnda fungerer i dag finnes det ingen ankeinstans over nemnda – når vi også kan vise til tilfeller der nemnda har gått inn og aktivt motsagt dommer avsagt i rettsapparatet skaper det stor grad av mistillit blant brukerne. Ved å åpne for en ankeadgang inn i rettssystemet vil dette ha en generell preventiv og justerende virkning både i forhold til utmålt sum og andre tekniske kriterier.

Avgjørelser tatt i nemnda virker ofte tilfeldig og ofte ikke til gunst for voldsofre. Siden voldsoffererstatningsordningen er en rett, vil det være på sin plass med en særdomstol.»

Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress (NKVTS) skriver:

«Vi er betenkt over forslaget om å overlate saker som «ikke byr på vesentlige tvilsspørsmål» til avgjørelse ved Klagenemnda for voldsoffererstatnings leder alene. Vi er likeledes negative til at avgjørelse i slike saker kan delegeres til Justissekretariatene. Dersom dette skulle bli kjent vil det lett kunne oppleves som at enkelte ankesaker ikke er like viktige som andre. Når det nå en gang er opprettet en klagenemnd er det viktig at denne tar seg av klagesakene. Det er heller ikke tenkelig at saker som ikke byr på særlige tvilsspørsmål skulle oppta noen vesentlig del av nemndas tid.»

Norsk barne- og ungdomspsykiatrisk forening støtter ikke dette forslaget, med mindre saker der erstatningskravet er begrunnet med psykisk skade også vurderes av nemndas psykiater.

Norsk Kriesesenterforbund er bekymret for at nemndas leder alene skal avgjøre klagesaker uten vesentlig tvil. De finner ingen faglig begrunnelse for dette forslaget.

Advokat Paul Rynning uttaler at forslaget representerer et rettsikkerhetsmessig tilbakeslag. Han stiller spørsmål ved hvilke saker der er som ikke vil innebærer vesentlige tvilsspørsmål. Alle skadelidte bør få anledning til å fremlegge saken sin for den faglig bredt sammensatte nemnda.

Kontoret for voldsoffererstatning skriver:

«Det er foreslått å gi nemndsleder kompetanse til å avgjøre klagesaker alene, og at nemnda kan delegere slik vedtaksmyndighet til Justissekretariatene, jf. utkastet § 14. i.f. ledd. Det siste året har det vært en merkbar utvikling i nemndspraksis, som etter Kontoret for voldsoffererstatnings oppfatning har gått i favør av voldsofrene. Kontoret for voldsoffererstatning er bekymret for at rettsutviklingen vil gå langsommere, og praksis bli mer statisk, dersom det skal blinkes ut en kategori av saker «som ikke byr på vesentlige tvilsspørsmål» som skal underkastes en forenklet klageprosedyre. Det understrekes at denne bekymringen er ikke knyttet til at nemndsleder alene skal treffe vedtakene, men heller det faktum at det ligger i sakens natur at nemndsleder ved behandling av denne kategori saker ikke kan føre utviklingen like langt som nemnda har gjort i enkeltsaker det siste året.»

5.3 Departementets vurderinger

Departementet velger å fremme forslaget om endringer i kompetansebestemmelsen før det er utarbeidet en proposisjon om øvrige endringer i voldsoffererstatningsloven. Dette skyldes et ønske om å bidra til en raskere saksavvikling i klagesakene. Å legge avgjørelsesmyndighet i saker som ikke byr på vesentlige tvilsspørsmål til nemndas leder eller Justissekretariatene, vil for det første bidra til å redusere saksbehandlingstiden ytterligere. For det andre vil det medføre at nemnda får tid til å konsentrere seg om de tvilsomme og vanskelige sakene, hvor deres særlige kompetanse kommer til sin rett. Nemndas leder skal ha og har meget høy kompetanse og god oversikt over nemndas praksis. Det samme gjelder Justissekretariatene. Departementet fastholder derfor forslaget i høringsnotatet på dette punkt.

- A) Om lov om oppløsning av stamhuset Ekeberg.
B) Om lov om endringer i lov 13. august 1915 nr. 5 om domstoler (domstolloven) og enkelte andre lover

5.4 Økonomiske og administrative konsekvenser

Endringer i saksbehandlingsreglene vil også få økonomiske og administrative konsekvenser. Klagesaker som ikke byr på vesentlige tvilsspørsmål

skal etter forslaget kunne avgjøres av nemndas leder alene, og i slike saker skal også avgjørelsesmyndigheten kunne delegeres til Justissekretariatene. Dette vil kunne redusere saksbehandlingstiden og omkostningene knyttet til klagesaksbehandling.

6 Endringer i dekningsloven kapittel 3 – overføring av myndighet fra fylkesmannen til Stiftelsestilsynet

Flere bestemmelser i dekningsloven kapittel 3 om private beslagsforbud legger kompetanse til fylkesmannen. Etter dekningsloven § 3–4 første ledd skal fylkesmannen oppnevne tillitsmann når en overdrager har beheftet et formuesgode med et privat beslagsforbud og overdrageren selv ikke har oppnevnt tillitsmann. Etter § 3–7 annet ledd kan fylkesmannen gi samtykke til utbetaling av beslagsfrie midler utover avkastningen dersom det er oppnevnt en annen tillitsmann enn overformynderiet. Etter § 3–8 kan fylkesmannen omgjøre tillitsmannens avgjørelser, og fylkesmannen er klageinstans for vedtak truffet av overformynderiet. Fylkesmannens avgjørelser kan ikke påklages. Etter § 3–9 første ledd kan fylkesmannen beslutte at utbetalinger som nevnt i dekningsloven § 2–7 annet ledd bokstavene d til h skal være beslagsfrie også etter at de er utbetalt til skyldneren. Paragraf 3–9 tredje ledd fastsetter at dersom det blir gjort vedtak om beslagsfrihet, kan fylkesmannen treffe nærmere bestemmelse om forvaltningen av slike beslagsfrie midler. Etter § 3–9 fjerde ledd kan fylkesmannen etter eget tiltak endre vedtak om beslagsfrihet og bestemmelser om forvaltningen av midlene. Fjerde ledd siste punktum fastsetter at dersom beslagsfriheten oppheves, kan frigivelse av pengene til skyldneren først skje en måned etter at underretning om opphevelse er gitt til de av skyldnerens fordringshavere som har meldt sine krav til fylkesmannen.

Dekningsloven § 3–5 fastsetter at bestemmelse som overdrageren har gitt for disponeringen av de beslagsfrie eiendeler, etter søknad fra overdrageren, erververen eller tillitsmannen kan endres eller oppheves etter reglene i lov om stiftelser. Opprin-

nelig måtte denne henvisningen leses som en henvisning til lov 23. mai 1980 nr. 11 om stiftelser m.m., som la kompetansen til omdanning til fylkesmannen. Etter departementets syn må henvisningen i dekningsloven § 3–5 etter vedtakelsen av lov 15. juni 2001 nr. 59 om stiftelser leses som en henvisning til den nye stiftelsesloven, og slik at den henviser til stiftelseslovens regler om omdanning i kapittel 6. Departementet mener henvisningen må forstås slik at den også omfatter kompetansebestemmelsene i stiftelsesloven kapittel 6, det vil si at kompetansen etter denne bestemmelsen ligger hos Stiftelsestilsynet.

Departementet foreslår i proposisjonen her at de øvrige bestemmelsene i dekningsloven kapittel 3 som legger kompetanse til fylkesmannen endres, slik at Stiftelsestilsynet får kompetanse også etter disse bestemmelsene. Riktignok er fylkesmennene overordnet forvaltningsorgan i forhold til overformynderiets oppgaver, og overformynderiet er tillagt oppgaver etter dekningsloven kapittel 3. Men det kan forventes omfattende endringer i vergemålslovgivningen på bakgrunn av NOU 2004: 16 Vergemål. Oppgavene som i dag er gitt fylkesmannen etter dekningsloven kapittel 3, har likhetstrekk med Stiftelsestilsynets oppgaver etter stiftelsesloven. Departementet mener at oppgavene etter de forskjellige bestemmelsene i dekningsloven kapittel 3 bør ligge hos samme organ.

Departementet antar at man ved å legge kompetansen etter bestemmelsene i dekningsloven kapittel 3 til Stiftelsestilsynet, vil sikre en mer effektiv og enhetlig saksbehandling. Forslaget antas ikke å ha økonomiske eller administrative konsekvenser utover dette.

- A) Om lov om oppløsning av stamhuset Ekeberg.
B) Om lov om endringer i lov 13. august 1915 nr. 5 om domstoler (domstolloven) og enkelte andre lover

7 Endringer i panteloven og tvangsfullbyrdelsesloven m.v. som følge av omlegging av leierett til borettslag

Ved lov 6. juni 2003 nr. 39 om burettslag (borettslagsloven) har andelseierne fått en borettslag til boligene i borettslag. Det følger av borettslagsloven § 5–1 at hver andel i et borettslag gir enerett til å bruke en bolig i borettslaget. Etter loven § 14–8 første ledd kommer borettslag etter kapittel 5 i stedet for leierett etter borettslagsloven av 1960 § 33 jf. § 34. Etter forarbeidene til borettslagsloven skal borettslaget etter kap. 5 regnes for en egen form for borettslag i stedet for en leierett, jf. Ot.prp. nr. 30 (2002–2003) s. 137. Formålet med endringen fra leierett til borettslag var bl.a. å understreke at borettslag er en indirekte eiermodell for boliger og ikke en variant av leieboliger. Det følger av borettslagsloven § 1–4 annet ledd at for aksjeselskap som er stiftet før lovens ikraftsettelse, og som har samme formål som borettslag, gjelder kapittel 5 tilsvarende. Aksjeeiere i slike boligaksjeselskap skal altså ha en «borettslag» til sine leiligheter. Om tilsvarende anvendelse av reglene i kapittel 5 overfor eksisterende boligaksjeselskap heter det i NOU 2002: 17 Burettsløvene s. 112, i merknaden til borettslagsloven § 1–4:

«Av *andre leddet* går det fram at kapittel 5 skal gjelde for aksjeselskap som er stifta før lova tok til å gjelde, og som har same føremål som burettslag. Det svarar til dagens regel om at bruksrettsforholdet følgjer same reglar som i burettslag. Reglane i utkastet kapittel 5 skil seg noko frå gjeldande reglar om leigeforholdet mellom selskapet og aksjeeigaren, men utvalet meiner at endringane samla sett ikkje inneber noka forrykking av det innbyrdes forholdet mellom deltakarane. Reglane bør derfor kunne gjennomførast i eksisterande bustadaksjeselskap, på same vis som i eksisterande burettslag.

Utkastet kapittel 5 byggjer på brukareigeprinsippet, først og fremst ved at bruken av bustaden som hovudregel ikkje kan overlatast til andre. I bustadaksjeselskap følgjer same prinsippet i dag av husleigelova og kapittel 6 i gjeldande burettslagslov. Dersom ein i eit bustadaksjeselskap har etablert andre reglar, til dømes gjennom leigeavtalar som gjev omfattande rett til framleige, må ein vurdere om selskapet verkeleg kan seiast å ha same føremålet

som eit burettslag slik at det går inn under kapittel 5 her.»

I panteloven §§ 2–5, 4–3, 5–2 og 5–8 og i tvangsfullbyrdelsesloven kapittel 12, samt i enkelte andre bestemmelser i lovverket, benyttes begrepet «adkomstdokument til leierett til husrom». I panteloven § 4–3 annet ledd er dette begrepet definert som «dokument som representerer en leierett til husrom knyttet til en overførbar fordring på utleieren eller en andelsrett i et selskap, unntatt borettslagsandel som er registrert i grunnboken». Adkomstdokumenter til aksjeleiligheter og obligasjonsleiligheter omfattes av definisjonen i panteloven § 4–3 annet ledd. På grunn av regelen i borettslagsloven § 1–4 annet ledd sammenholdt med borettslagsloven kap. 5 mener departementet at bestemmelsene om adkomstdokumenter bør endres slik at det presiseres at reglene omfatter adkomstdokumenter til «leierett eller borettslag» til husrom. Dette vil gi en mer presis ordlyd. For blant annet obligasjonsleiligheter og boligaksjeselskap som ikke har samme formål som borettslag, vil leieretter bli brukt også i fremtiden. Departementet viser til forslaget til endringer i panteloven § 2–5 tredje ledd, § 4–3, § 5–2 tredje ledd og § 5–8, tvangsfullbyrdelsesloven § 1–8 fjerde ledd, § 2–10 tredje ledd første og annet punktum, § 6–1 annet ledd fjerde punktum, § 7–13 første ledd annet punktum, § 7–14 annet punktum, § 7–20 sjuende ledd, § 10–1 annet ledd, overskriften til kap. 12 og § 12–1, samt angrerettloven § 2 og eiendomsmeglingsloven § 1–1 første ledd nr. 3.

Departementet har også funnet grunn til å foreslå en endring av rettsvernsregelen i panteloven § 4–3 tredje ledd. Endringen får gjennom henvisningen i § 5–8 også betydning for rettsvern for utleggspant.

Når reglene om registrering av borettslagsandeler i grunnboken trer i kraft, vil andelsbevis i borettslag ikke lenger være omfattet av panteloven § 4–3. Innskuddsbevis (partialobligasjoner/andelsobligasjoner) knyttet til obligasjonsleiligheter eller aksjeleiligheter og aksjebevis knyttet til aksjeleiligheter vil fortsatt være omfattet. For aksjeleiligheter

A) Om lov om oppløsning av stamhuset Ekeberg.

B) Om lov om endringer i lov 13. august 1915 nr. 5 om domstoler (domstolloven) og enkelte andre lover

vil det ikke alltid være en partialobligasjon/andelsobligasjon knyttet til boretten.

Etter panteloven § 4–3 tredje ledd, slik den lyder i dag, får panterett i rettigheter etter adkomstdokumenter rettsvern ved at vedkommende utleier eller selskap gis melding om pantsettelsen, jf. tredje ledd annet punktum. I tillegg må innskuddsbevis som er knyttet til leieretten og aksjebevis i aksjeselskap overleveres etter reglene i panteloven § 3–2 annet ledd, eller melding om pantsettelsen må gis til besitteren av dokumentene etter reglene i panteloven § 3–2 tredje ledd, jf. § 4–3 tredje ledd første punktum.

Frem til ikrafttreddelsen av tvangsfullbyrdsloven av 1992 viste panteloven § 4–3 til reglene om rettsvern for innløsningspapir og verdipapir. En måtte da ta standpunkt til hva slags kategori av dokumenter hver type av adkomstdokument var, og følge den riktige rettsvernsregelen. Klassifikasjonen av dokumentene kunne være usikker, særlig når det gjaldt andelsbevis i borettslag og partialobligasjoner. Med tvangsfullbyrdsloven ble det vedtatt en endring i § 4–3 tredje ledd som innebar at man ikke behøvde å klassifisere dokumentene nærmere; dokumentene skulle i alle tilfelle overleveres, og i tillegg skulle det gis melding. I forarbeidene (Ot.prp. nr. 65 (1990–91) s. 341–342) ble det lagt til grunn at det kan forekomme adkomstdokumenter som verken er verdipapirer eller innløsningspapirer, og det ble lagt vekt på at man skulle unngå vanskelighetene med å måtte avgrense dokumentene mot hverandre for å iverksette riktig rettsvernsakt. Det var altså klart at også dokumenter som ikke var negotiable og heller ikke innløsningspapirer, skulle overleveres etter håndpantregelen.

Med aksjelovene av 1997 ble de negotiable aksjebrevene erstattet med aksjebevis. Et aksjebevis har ikke noen dokumentegenskaper, men er bare en kvittering for aksjeinnskuddet. Forholdet

til panteloven § 4–3 ble ikke tatt opp i forbindelse med aksjelovene.

I 2000 reiste Sparebankforeningen spørsmål om hva som nå skulle være rettsvernsakten ved pantsettelse av aksjeleiligheter. Justisdepartementets lovavdeling uttalte (jnr. 00/06023) at aksjebevisene måtte overleveres, og viste til at det etter ikraftsettingen av tvangsfullbyrdsloven var uten betydning i forhold til panteloven § 4–3 om dokumentene var innløsningspapir eller verdipapir.

Ved lov 1. juni 2001 nr. 28 ble spørsmålet om rettsvernsakten for aksjebevis løst i loven, ved at det ble sagt uttrykkelig i § 4–3 tredje ledd at aksjebevisene skal overleveres.

Etter departementets syn bør regelen endres ved at kravet om overlevering av aksjebevis oppheves. Departementet har fått enkelte innspill om at regelen er uheldig, i og med at den kan virke som en «felle» for panthavere. Det kan forekomme at panthavere ikke er oppmerksomme på at det gjelder et overleveringskrav for et dokument som ikke har dokumentegenskaper. Det er heller ikke tvilsomt at et aksjebevis ikke har dokumentegenskaper. Tvil om hva slags dokument en står overfor er derimot aktuelt når det gjelder partialobligasjoner. Departementet mener at kravet om overlevering bør opprettholdes for innskuddsbevis (partialobligasjoner/andelsobligasjoner), men at melding til selskapet skal være tilstrekkelig rettsvernsakt for pant i aksjen(e). For å få frem at kravet om å følge håndpantregelen er et tilleggskrav for å få rettsvern der hvor det er et innskuddsbevis knyttet til leieretten eller boretten, foreslår departementet å endre rekkefølgen på de to punktumene i panteloven § 4–3 tredje ledd. Det vises til utkastet til endring av panteloven § 4–3 og spesialmerknadene til bestemmelsen.

Forslaget antas ikke å ville få økonomiske eller administrative konsekvenser av betydning.

- A) Om lov om oppløsning av stamhuset Ekeberg.
B) Om lov om endringer i lov 13. august 1915 nr. 5 om domstoler (domstolloven) og enkelte andre lover

8 Merknader til de enkelte bestemmelsene i lovforslagene

8.1 Merknader til lov om oppløsning av stamhuset Ekeberg

Til § 1

Gjennom bestemmelsen her oppløses stamhuset Ekeberg. Konsekvensene av oppløsningen er at stamhusbesitteren overtar de eiendelene som tilhører stamhuset som fri eiendom.

Til § 2

Loven trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer.

8.2 Merknader til lov om endringer i domstolloven og enkelte andre lover

8.2.1 Merknad til endringen i straffeloven § 12 nr. 3 bokstav a

Ved lov 20. mai 2005 nr. 29 ble reglene om fremstillinger av seksuelle overgrep mot barn eller fremstillinger som seksualiserer barn, flyttet fra straffeloven § 204 til ny § 204 a. Også § 204 a bør tas med i oppregningen i straffeloven § 12 nr. 3, som fastlegger anvendelsesområdet for norsk straffelov på handlinger som er foretatt i utlandet av norsk statsborger eller noen i Norge hjemmehørende person. I bokstav a regnes opp en rekke bestemmelser i straffeloven der norsk straffelov gjelder for denne gruppen personer. Forslaget til endring i § 12 nr. 3 bokstav a innebærer at det skal vises til § 204 a i stedet for § 204 første ledd bokstav d.

8.2.2 Merknad til endringen i domstolloven ny § 143

Utkastet til domstolloven ny § 143 gir med visse begrensninger Kongen fullmakt til å utarbeide regler i forskrifts form for en prøveordning om bruk av videokonferanse og annen fjernmøteteknologi i domstolene i rettsmøter og ved avhør av vitner, sakkyndige og bruk av tolker. Ved å gi en forskriftshjemmel, hvor det nærmere innholdet av forsøksordningen fastsettes i forskriften, vil man

oppnå større fleksibilitet enn ved å gjennomføre større endringer i lovverket. Det vil fortrinnsvis være enklere å foreta eventuelle endringer underveis i prosjektet dersom det skulle bli behov for dette.

Lovforslaget gir Kongen adgang til ved forskrift å utpeke enkelte tingretter og lagmannsretter til å delta i prøveordningen på følgende områder:

- ved saksforberedende rettsmøter i sivile saker
- ved hovedforhandlinger i sivile saker
- ved rettsmøter om inngåelse av rettsforlik i medhold av forskrift om forsøksordning med rettsmegling av 13. desember 1996 nr. 114
- ved rettsmøter om varetektsfengsling etter straffeprosessloven
- ved rettsmøter for behandling av tilståelsesaker etter straffeprosessloven § 248.
- ved avhør av vitner, sakkyndige og bruk av tolker i sivile saker og straffesaker

Lovforslaget vil sammen med forskriften gi utvalgte prøvedomstoler særskilt kompetanse til å beslutte fjernmøter og fjernavhør i visse tilfeller. Utover dette har forslaget ingen betydning for fortolkningen av bestemmelsene i straffeprosessloven eller øvrig regelverk. Forslaget innebærer således ingen begrensning i den adgang det ellers er til å gjennomføre fjernmøter og fjernavhør.

Departementet vil vurdere å komme tilbake til spørsmålet om permanent lovgivning om fjernmøter og fjernavhør i sivile saker og straffesaker etter at prøveprosjektet er gjennomført og evaluert.

8.2.3 Merknader til endringene i panteloven

Til § 2–3 annet ledd og § 2–4 annet ledd:

Endringene gjelder oppretting av inkurier, og innebærer ingen realitetsendring. Panteloven § 2–3 annet ledd og § 2–4 annet ledd bestemmer at reglene i § 2–2 første ledd bokstav c og annet ledd gjelder tilsvarende. Panteloven § 2–2 annet ledd, som omhandlet samlet pantsettelse av driftstilbehør og fast eiendom, ble opphevet ved lov 1. juni 2001 nr. 28. Det var en inkurie at henvisningene i § 2–3 annet ledd og § 2–4 annet ledd ikke samtidig ble endret.

A) Om lov om oppløsning av stamhuset Ekeberg.

B) Om lov om endringer i lov 13. august 1915 nr. 5 om domstoler (domstolloven) og enkelte andre lover

Til § 2–5 tredje ledd, § 4–3, § 5–2 tredje ledd og § 5–8:

Uttrykket leierett er gjennomgående erstattet med «leierett eller boret». Om bakgrunnen for endringen vises det til kap. 7. Endringen er gjort for å presisere at boret til aksjeleiligheter, jf. borettslagsloven § 1–4 sammenholdt med kapittel 5, er omfattet av bestemmelsene. Bestemmelsenes anvendelsesområde er ikke ment utvidet i forhold til gjeldende rett.

I tillegg til tilføyselsen «eller boret», er ordet «bolig» i § 5–2 tredje ledd erstattet med «husrom». Dette innebærer ingen realitetsendring. Ved en inkurie ble denne endringen ikke gjort samtidig med tilsvarende endring i andre paragrafer ved lov 1. juni 2001 nr. 28.

Til § 4–3 tredje ledd:

Bestemmelsen er endret. *Første punktum* svarer til tidligere annet punktum. Første punktum fastsetter at rettsvern for rettigheter etter adkomstdokumenter til leierett eller boret til husrom oppnås ved notifikasjon av vedkommende utleier eller selskap. *Annet punktum* svarer delvis til tidligere første punktum. Etter annet punktum er det et tilleggskrav for å få rettsvern i de tilfellene der det er knyttet et innskuddsbevis til leieretten eller boretten, at innskuddsbeviset blir overlevert etter reglene i panteloven § 3–2 annet ledd, eller at det gis melding til besitteren av dokumentene etter reglene i panteloven § 3–2 tredje ledd. (Slikt innskuddsbevis vil gjerne være i form av såkalt andelsobligasjon eller partialobligasjon.) Endringen i forhold til gjeldende rett går ut på at det ikke lenger er et krav om at aksjebevis overleveres. Pant i aksjen(e) oppnår rettsvern gjennom melding etter første punktum.

8.2.4 Merknader til endringene i rettshjelpsloven

Lovforslagene er formulert som endringer i endringsloven 15. april 2005 nr. 17, som trer i kraft 1. januar 2006. Dersom Stortinget vedtar de foreslåtte endringene i proposisjonen her etter 1. januar 2006, må endringene i stedet gjøres i rettshjelpsloven.

Til § 3:

Rettshjelpsloven ble endret ved lov 17. desember 2004 nr. 92 om endringer i lov 13. juni 1980 nr. 35, slik at egenandeler ble gjeninnført på behovsprøvd fri rettshjelp fra 1. januar 2005. Endringene ble

foretatt i rettshjelpsloven slik den lyder i dag. Departementet viser til Ot. prp. nr. 24 (2004–2005) og Innst. O. nr. 40 (2004–2005). Det er advokaten som skal drive inn egenandelen. Det er behov for en videreføring av bestemmelsen i endringsloven 15. april 2005 nr. 17.

Til § 8:

Departementet foreslår at bestemmelsene i §§ 8 og 9 samles i én ny § 8. Begrunnelsen for dette er at det skal inntas en ny paragraf om egenandeler (jf. merknadene til § 3 over). I rettshjelpsloven slik den lyder i dag er bestemmelsene om egenandeler regulert i § 9, og en tilsvarende bestemmelse må inntas i endringsloven 15. april 2005 nr. 17. Det er hensiktsmessig at bestemmelsen videreføres i samme paragraf i den nye loven. Ved å samle §§ 8 og 9 i én ny § 8 unngår man også en forskyvning av lovens øvrige bestemmelser.

Til § 9:

Bestemmelsen angir når det skal betales egenandel og størrelsen på egenandelen i saker med fritt rettsråd og fri sakførsel. Bestemmelsen er allerede vedtatt av Stortinget ved lov 17. desember 2004 nr. 92 om endringer i lov 13. juni 1980 nr. 35 (det vises til merknaden til § 3 ovenfor). Det er behov for en videreføring av denne hjemmelen i endringsloven 15. april 2005 nr. 17.

Til § 11 første ledd nr 1:

Utlendingsloven ble endret ved lov 10. juni 2005 nr. 50 om endringer i utlendingsloven m.m. (styringsforhold på utlendingsfeltet), blant annet slik at retten til fritt rettsråd og fri sakførsel uten behovsprøving ble noe utvidet. Departementet viser til Ot. prp. nr. 31 (2004–2005) og Innst. O. nr. 68 (2004–2005). I den forbindelse ble det også gjort endringer i rettshjelpsloven, slik at henvisningene i rettshjelpsloven viser til de aktuelle bestemmelsene i utlendingsloven. Det er behov for en videreføring av disse henvisningshjemlene i endringsloven 15. april 2005 nr. 17. I tillegg foreslås rettet opp en inkurie, da en henvisning fra rettshjelpsloven § 13 første ledd første punktum til utlendingsloven § 42 femte ledd ble uteglemt i forbindelse med at utlendingsloven § 42 ble endret.

Til § 11 første ledd nr 6:

Departementet foreslår å endre teksten fra «kvinner som har vært utsatt for mishandling ...» til «den

- A) Om lov om oppløsning av stamhuset Ekeberg.
B) Om lov om endringer i lov 13. august 1915 nr. 5 om domstoler (domstolloven) og enkelte andre lover

som har vært utsatt for mishandling ...». Dette for å gjøre bestemmelsen kjønnsnøytral, og derved i samsvar med gjeldende praksis.

Til § 11 annet ledd nr 8:

Ny lov om arbeidsmarkedstjenester (arbeidsmarkedsløven) trådte i kraft 1. juli 2005, og erstattet sysselsettingsloven av 1947. I den forbindelse ble det også gjort endringer i folketrygdloven. Dette medfører at henvisninger i rettshjelpsloven § 11 nr. 8 må endres.

Til § 16 første ledd nr 4:

Det vises til merknadene til § 11 første ledd nr. 1. Det er gjort endringer i rettshjelpsloven, som også må komme til uttrykk endringsloven 15. april 2005 nr. 17.

8.2.5 Merknader til endringene i straffeprosessloven

Til § 65 nr. 3:

Straffeprosessloven § 65 gir regler om riksadvokatens påtalekompetanse. Nr. 3 slår fast at riksadvokaten avgjør spørsmålet om tiltale når det gjelder forbrytelser ved trykt skrift eller i kringkastingsending, unntatt forbrytelse mot straffeloven § 204. I slike tilfeller har statsadvokaten påtalekompetansen. Ved lov 20. mai 2005 nr. 29 ble reglene om fremstillinger av seksuelle overgrep mot barn eller fremstillinger som seksualiserer barn, flyttet fra straffeloven § 204 til ny § 204 a. Forslaget til endring i § 65 nr. 3 innebærer at reglene om påtalekompetanse slik de var før endringsloven 20. mai 2005 nr. 29, videreføres, ved at det også vises til straffeloven § 204 a.

Til § 101:

Den foreslåtte lovendringen innebærer at den kompetansen Justisdepartementet i dag har til å anta advokater til de offentlige verv som faste forvarere, overføres til Domstoladministrasjonen. Det gjøres ikke endringer i ordningen for øvrig, hvilket innebærer at prosessen med kunngjøring, vurdering av søknadene og utarbeidelse av innstilling forblir slik den er i dag.

Domstoladministrasjonens kompetanse til å anta faste forvarere skal gjelde ledige verv som kunngjøres etter at lovendringen er trådt i kraft, både i vedkommende lagsogn (aktuell tingrett og tilhørende lagmannsrett) og ved Høyesterett. Det vises for øvrig til pkt. 4.1–4.3 foran.

Til § 216 b første ledd bokstav b:

Bestemmelsen angir i hvilke tilfeller retten kan gi politiet tillatelse til å foreta annen kontroll av kommunikasjonsanlegg enn kommunikasjonskontroll som nevnt i § 216 a, utover handlinger som etter loven kan medføre straff av fengsel i 5 år eller mer (§ 216 b første ledd bokstav a). Ved lov 20. mai 2005 nr. 29 ble reglene om fremstillinger av seksuelle overgrep mot barn eller fremstillinger som seksualiserer barn, flyttet fra straffeloven § 204 til ny § 204 a. Også § 204 a bør tas med i oppregningen i straffeloven § 216 første ledd bokstav b. Forslaget til endring i § 216 b første ledd bokstav b innebærer at det skal vises til § 204 a i stedet for § 204 første ledd bokstav d.

8.2.6 Merknader til endringene i dekningsloven kapittel 3

Dekningsloven §§ 3–4, 3–7, 3–8 og 3–9 foreslås endret slik at den kompetansen som i dag er lagt til fylkesmannen, i stedet legges til Stiftelsestilsynet. Bakgrunnen for endringen er omtalt i kap. 6.

8.2.7 Merknad til endringen i eiendomsmeglingsloven § 1–1

I § 1–1 første ledd nr. 3 er uttrykket «leierett til bolig» erstattet med «leierett eller borettslag til bolig». Om bakgrunnen for endringen vises det til kap. 7.

8.2.8 Merknader til endringene i tvangsfullbyrdelsesloven

I § 1–8 fjerde ledd, § 2–10 tredje ledd første og annet punktum, § 6–1 annet ledd fjerde punktum, § 7–13 første ledd annet punktum, § 7–14 annet punktum, § 7–20 sjuende ledd, § 10–1 annet ledd, overskriften til kapittel 12 og i § 12–1 er uttrykket leierett gjennomgående erstattet med «leierett eller borettslag». Om bakgrunnen for endringen vises det til kap. 7.

Til § 12–6:

§ 12–6 tredje ledd foreslås opphevet. Ved lov 6. juni 2003 nr. 39 om burettslag ble en bestemmelse om at boligbyggelaget kan oppnevnes som medhjelper ved salg av registrert andel av borettslag som er tilknyttet et boligbyggelag, tatt inn i tvangsfullbyrdelsesloven § 11–12 tredje ledd. Når bestemmelsene om registrering av borettslagsandeler i grunnboken og de tilhørende endringene i tvangsfullbyrdelsesloven blir satt i kraft, vil borettslagsandeler

A) Om lov om oppløsning av stamhuset Ekeberg.

B) Om lov om endringer i lov 13. august 1915 nr. 5 om domstoler (domstolloven) og enkelte andre lover

bli realisert etter reglene i tvangsfullbyrdelsesloven kapittel 11. Det er da ikke lenger behov for bestemmelsen i § 12–6 tredje ledd.

8.2.9 Merknader til endringene i politiloven

Til kap. III A:

Politoloven ble endret ved lov 17. juni 2005 nr. 87 slik at det ble føyd til et nytt kapittel III A. Ved en feil ble det oversett at det allerede finnes et kapittel III A, tilføyd ved lov 2. juli 2004 nr. 60. Departementet foreslår at de to kapitteloverskriftene som i dag er angitt som kapittel III A, erstattes med én ny overskrift til kapittel III A som tar opp i seg både organisering, oppgaver og bruk av metoder i forebyggende øyemed. Den nye kapitteloverskriften skal settes inn foran politiloven § 17 a, og kapittel III A skal omfatte til og med § 17 f.

Til § 24a:

Departementet foreslår å sløyfe tredje punktum om at departementet oppnevner medlemmer til styret for Politihøgskolen. Begrunnelsen er at de ansattes og studentenes representanter er valgt av dem de representerer, og bør derfor ikke i tillegg oppnevnes av departementet. Dette er også i samsvar med ordningen i lov om universiteter og høyskoler. Departementet foreslår å utvide forskriftshjemmelen i bestemmelsens siste punkt til også å omfatte valg av styret. Nærmere regler om blant annet valg av styret er fastsatt i forslag til ny forskrift om Politihøgskolens styre, oppgaver og virksomhet. Forskriften vil bli vedtatt så snart lovendringen er gjennomført.

8.2.10 Merknad til endringen i angrerettsloven § 2

I § 2 første ledd bokstav d annet punktum er uttrykket «leierett i bolig» erstattet med «leierett eller boret i bolig». Om bakgrunnen for endringen vises til kap. 7.

8.2.11 Merknad til endringen i voldsoffererstatningsloven § 13

I voldsoffererstatningsloven § 13 foreslås et nytt tredje ledd som innebærer at Erstatningsnemnda for voldsofre kan gi myndighet til å treffe avgjørelser til nemndas leder alene eller Justissekretariatene i saker som ikke byr på vesentlige tvilsspør-

mål. Ved avgjørelsen av om nemndas leder eller Justissekretariatene skal gis slik myndighet, må klagerens rettssikkerhet være i fokus. Nemnda bør være rimelig sikre på at resultatet for klageren ikke vil bli annerledes ved at avgjørelsen legges til nemndas leder eller Justissekretariatene. Nemnda kan på ethvert tidspunkt trekke myndigheten tilbake både for enkeltsaker og for spesielle sakstyper. Den samlede nemnd har full innsynsrett i saker som behandles av nemndas leder alene og av Justissekretariatene.

Som eksempler på saker der det kan være aktuelt for nemnda å avgi myndighet, nevnes regress- og saksomkostningssaker, saker som er åpenbart foreldet etter voldsoffererstatningsloven § 3 annet ledd og saker hvor hendelsen skjedde før 1975. Et annet eksempel er saker etter forvaltningsloven § 11 d. Delegasjon kan være aktuelt for avgjørelsen av spørsmålet om en part har saklig grunn for å få muntlig konferanse, og for selve avholdelsen av en eventuell konferanse. Det antas sjelden å være behov for at parten møter en samlet nemnd. Det understrekes at eksemplene her ikke er ment å være uttømmende. Også i andre tilfelle kan delegering være aktuelt. Departementet forutsetter at sakene overføres til full nemndsbehandling dersom de likevel skulle vise seg å by på mer tvil enn forutsatt.

8.2.12 Merknad til endringen i stiftelsesloven § 21

Endringsforslaget er av redaksjonell art og innebærer ingen realitetsendring. Bestemmelsen i stiftelsesloven § 21 om at Stiftelsestilsynet kan bestemme at en stiftelse som utfører felles forvaltning av eiendeler fra flere stiftelser skal være stiftelsenes styre, er ved en inkurie plassert som tredje ledd i bestemmelsen. Det følger blant annet av henvisningen i stiftelsesloven § 8 første ledd fjerde punktum at bestemmelsen er ment å være annet punktum i annet ledd. Dette foreslås rettet.

8.2.13 Merknad til endringen i bustadbyggjelagslova § 3–1

Bustadbyggjelagslova § 3–1 annet ledd annet punktum viser til stiftelsesloven 1980. Siden denne loven nå er opphevet og erstattet av lov 15. juni 2001 nr. 59 om stiftelser, foreslås det at bestemmelsen i stedet henviser til den nye loven.

- A) Om lov om oppløsning av stamhuset Ekeberg.
 B) Om lov om endringer i lov 13. august 1915 nr. 5 om domstoler (domstolloven) og enkelte andre lover

8.2.14 Merknader til endringene i burettslagslova § 6–6 og § 14–9 sjette ledd

Til § 6–6:

I § 6–6 fjerde ledd annet punktum er ordet «tvangsfullbyrdelsesloven» skrevet feil. Det foreslås at dette rettes opp.

Til § 14–9:

I § 14–9 sjette ledd annet punktum er «buretsregister» rettet til «*grunnboka*». Ved lov 17. juni 2005 nr. 94 ble det bestemt at det nye rettsregistret over rettigheter i borettslagsandeler skal integreres i grunnboken. I burettslagslova ble derfor ordet «buretsregisteret» konsekvent endret til «*grunnboka*», med unntak av bestemmelsen i § 14–9 sjette ledd. Det foreslås at også denne bestemmelsen justeres i samsvar med resten av loven.

8.2.15 Merknad til endringen i lov 20. februar 2004 nr. 7 om endringer i domstolloven og jordskifteloven

Ved lov 20. februar 2004 nr. 7 ble domstolloven § 33 a endret slik at jordskifterettene skulle bli representert i Domstoladministrasjonens styre. Endringen skjedde på bakgrunn av Stortingets beslutning om at administrasjonen av jordskifterettene skal flyttes fra Landbruksdepartementet til Domstoladministrasjonen, jf. Besl.O.nr. 42 (2003–2004) og Ot.prp.nr. 106 (2002–2003).

Løsningen på styresammensetningen som ble vedtatt ved lovendringen 20. februar 2004 nr. 7 ble i ettertid funnet å være uhensiktsmessig, og ble

aldri satt i kraft. Justisdepartementet fremmet våren 2005 forslag om ny endring av domstolloven § 33 a, se Ot.prp. nr. 89 (2004–2005). På bakgrunn av forslaget ble domstolloven § 33 a endret på nytt ved lov 17. juni 2005 nr. 86. Endringen trådte i kraft 1. august 2005.

Justisdepartementet foreslår her å oppheve endringen av § 33 a som skjedde ved lov 20. februar 2004 nr. 7. Endringen har ikke lenger noen praktisk betydning.

8.2.16 Merknad til ikraftsettingsbestemmelsen

Etter lovvedtakets avsnitt XVI er hovedregelen at loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer. For endringene i rettshjelpsloven tas det sikte på ikrafttredelse fra 1. januar 2006. Endringene i bl.a. panteloven og tvangsfullbyrdelsesloven som er omtalt i kapittel 7 i proposisjonen, kan ikke settes i kraft før reglene om registrering av borettslagsandeler i grunnboken blir ikraftsatt.

Lovendringene som nevnt i XIV annet ledd settes i kraft straks.

Justis- og politidepartementet

t i l r å r :

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et fremlagt forslag til proposisjon til Stortinget

- a) Om lov om oppløsning av stamhuset Ekeberg
- b) Om lov om endring i lov 13. august 1915 nr. 5 om domstolene (domstolloven) og enkelte andre lover.

Vi HARALD, Norges Konge,

s t a d f e s t e r :

Stortinget blir bedt om å gjøre vedtak til lov:

- a) Om lov om oppløsning av stamhuset Ekeberg
- b) Om lov om endring i lov 13. august 1915 nr. 5 om domstolene (domstolloven) og enkelte andre lover i samsvar med et vedlagt forslag.

- A) Om lov om oppløsning av stamhuset Ekeberg.
B) Om lov om endringer i lov 13. august 1915 nr. 5 om domstoler (domstolloven) og enkelte andre lover

A) Forslag til lov om oppløsning av stamhuset Ekeberg

§ 1 De eiendeler som tilhører stamhuset Ekeberg, skal gå over til å bli stamhusbesitterens frie eiendom.

§ 2 Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer.

B) Forslag til lov om endringer i lov 13. august 1915 nr. 5 om domstoler (domstolloven) og enkelte andre lover

I

I straffeloven 22. mai 1902 nr. 10 gjøres følgende endring:

§ 12 nr. 3 bokstav a skal lyde:

- a) hører blant de som omhandles i denne lov kapittel 8, 9, 10, 11, 12, 14, 17, 18, 20, 23, 24, 25, 26 eller 33, eller §§ 135, 141, 142, 144, 145 annet ledd, 145b, 147 a, 147 b, 162 c, 169, 192 til 199, 202, 203, 204 a, 222 til 225, 227 til 235, 238, 239, 242 til 245, 291, 292, 294 nr. 2, 317, 326 til 328, 330 siste ledd, 338, 342, 367 til 370, eller 423, og i hvert fall når den

II

I lov 13. august 1915 nr. 5 om domstoler (domstolloven) gjøres følgende endring:

Ny § 143 skal lyde:

Kongen kan i forskrift bestemme at det etableres en prøveordning ved enkelte tingretter og lagmannsretter om bruk av fjernmøteteknologi ved saksforberedende rettsmøter og hovedforhandling i sivile saker, ved rettsmøter om inngåelse av rettsforlik, ved rettsmøter om varetektsfengsling etter straffeprosessloven, ved rettsmøter for behandling av tilståelsessaker etter straffeprosessloven § 248 og ved avhør av vitner, sakkyndige og bruk av tolker i straffesaker og sivile saker.

III

I lov 8. februar 1980 nr. 2 om pant gjøres følgende endringer:

§ 2–3 annet ledd skal lyde:

- (2) § 2–2 første ledd bokstav c *gjelder* tilsvarende.

§ 2–4 annet ledd skal lyde:

- (2) § 2–2 første ledd bokstav c *gjelder* tilsvarende.

§ 2–5 tredje ledd skal lyde:

- (3) For pantsettelse av adkomstdokument til leierett *eller borett* til husrom gjelder § 4–3.

§ 4–3 skal lyde:

§ 4–3 *Adkomstdokument til leierett eller borett til husrom*

- (1) Adkomstdokument til leierett *eller borett* til husrom kan pantsettes.

(2) Som adkomstdokument regnes dokument som representerer en leierett *eller borett* til husrom knyttet til en overførbar fordring på utleieren eller en andelsrett i et selskap, unntatt borettslagsandel som er registrert i grunnboken.

(3) Panteretten får rettsvern ved at *det gis melding om pantsettelsen til vedkommende utleier eller selskap. Dersom det er knyttet innskuddsbevis til leieretten eller borett, må dette i tillegg overleveres etter reglene i § 3–2 annet ledd, eller melding må gis til besitteren av dokumentet etter reglene i § 3–2 tredje ledd.*

- A) Om lov om oppløsning av stamhuset Ekeberg.
 B) Om lov om endringer i lov 13. august 1915 nr. 5 om domstoler (domstoloven) og enkelte andre lover

§ 5–2 tredje ledd skal lyde:

(3) For utlegg i leierett *eller borett* til *husrom* knyttet til verdipapir eller innløsningspapir gjelder § 5–8.

§ 5–8 skal lyde:

§ 5–8 *Utlegg i adkomstdokument til leierett eller borett til husrom*

Når det tas utlegg i adkomstdokument til leierett *eller borett* til husrom, gjelder § 4–3 og § 5–7 femte ledd tilsvarende.

IV

I lov 15. april 2005 nr. 17 om endringer i lov 13. juni 1980 nr. 35 om fri rettshjelp m.m. gjøres følgende endringer:

I del V gjøres følgende endringer:

§ 3 annet ledd skal lyde:

For arbeid som betales av det offentlige *skal den som yter fri rettshjelp kreve inn egenandel fra klienten etter § 9. Det kan ikke kreves eller mottas ytterligere vederlag av klienten.*

Overskriften i § 8 skal lyde:

§ 8 Refusjon av det offentliges utgifter. *Adgang til å trekke tilbake bevilling til fri rettshjelp.*

§ 8 tredje og fjerde ledd skal lyde:

Bevilling til bistand etter denne lov som innvilges etter økonomisk behovsprøving kan trekkes tilbake dersom det er gitt ufullstendige eller uriktige opplysninger om søkerens økonomiske situasjon, eller dersom søkerens økonomiske situasjon er vesentlig bedret før rettshjelpen er avsluttet.

Utbetalt salær som etter vedtak i henhold til denne paragraf kreves refundert, er tvangsgrunnlag for utlegg. § 8 annet ledd gjelder tilsvarende.

§ 9 skal lyde:

§ 9 *Betaling av egenandel.*

Mottaker av fri rettshjelp i behovsprøvde saker skal betale en egenandel av utgiftene til bistand etter denne lov. Egenandelen beregnes ut fra en grunnandel tilsvarende gjeldende salærsats for straffesaker og benefiserte saker.

Ved fritt rettsråd betales en egenandel tilsvarende grunn delen.

Ved fri sakførsel skal det betales en egenandel på 25 % av utgiftene, men ikke mer enn 5 ganger grunn delen.

Nærmere bestemmelser for beregning av egenandel fastsettes i forskrift.

§ 11 første ledd nr. 1 skal lyde:

for utlending som har rett til fri rettshjelp etter utlendingsloven § 42 tredje ledd, fjerde ledd *første punktum* og femte ledd.

§ 11 første ledd nr. 6 skal lyde:

til *den* som har vært utsatt for mishandling fra nærstående, i forbindelse med straffesak mot gjerningspersonen.

§ 11 annet ledd nr. 8 skal lyde:

i klagesaker til *overordnet forvaltningsorgan i Aetat* etter folketrygdloven § 21–12 A og etter arbeidsmarkedsloven § 22 om stønad etter folketrygdloven.

§ 16 første ledd nr. 4 skal lyde:

for utlending i tilfeller som nevnt i utlendingsloven § 42 første ledd og *fjerde ledd annet punktum.*

V

I lov 22. mai 1981 nr. 25 om rettergangsmåten i straffesaker (straffeprosessloven) gjøres følgende endringer:

§ 65 nr. 3 skal lyde:

3) forbrytelser ved trykt skrift eller i kringkastingsending, unntatt forbrytelse mot straffeloven § 204 og § 204 a.

§ 101 skal lyde:

Domstoladministrasjonen antar et tilstrekkelig antall advokater til å gjøre tjeneste som faste offentlige forsvarere. Faste forsvarere ved Høyesterett må ha rett til å føre saker for Høyesterett.

§ 216 b første ledd bokstav b skal lyde:

b) som rammes av straffeloven §§ 90, 91, 91 a, 94 jf. 90, 145 annet ledd, 162, 162 c, 204 a, 317, jf. §§ 162 eller 390 a.

VI

I lov 8. juni 1984 nr. 59 om fordringshavernes dekningsrett (dekningsloven) gjøres følgende endringer:

§ 3–4 første ledd skal lyde:

A) Om lov om oppløsning av stamhuset Ekeberg.

B) Om lov om endringer i lov 13. august 1915 nr. 5 om domstoler (domstolloven) og enkelte andre lover

Når en overdrager tar forbehold som nevnt i § 3–1 eller § 3–2, skal han oppnevne en bank, en advokat eller etter nærmere regler et overformynderi som tillitsmann. Har overdrageren ikke oppnevnt noen tillitsmann, skal *Stiftelsestilsynet* foreta oppnevningen etter anmodning av erververen. Det samme gjelder hvor den oppnevnte tillitsmann er blitt hindret i å utføre vervet eller ønsker seg fritatt fra det, eller ikke utfører det på forsvarlig måte; i så fall kan også tillitsmannen be *Stiftelsestilsynet* om å foreta oppnevning av ny tillitsmann, hvis ikke overdrageren bestemmer annet.

§ 3–7 annet ledd annet punktum skal lyde:
Slikt samtykke gis av overformynderiet dersom det er tillitsmann, og ellers av *Stiftelsestilsynet*.

§ 3–8 skal lyde:

§ 3–8 *Forholdet til forvaltningsloven. Omgjøring.*

Forvaltningsloven får ikke anvendelse på tillitsmannen. Tillitsmannens avgjørelser kan omgjøres av *Stiftelsestilsynet* når særlige grunner taler for det. En avgjørelse kan ikke omgjøres for så vidt den har etablert en rett for tredjeperson. *Stiftelsestilsynets* avgjørelser kan ikke påklages.

Forvaltningsloven gjelder likevel for overformynderiet som tillitsmann. For vedtak truffet av overformynderiet er *Stiftelsestilsynet* klageinstans.

§ 3–9 skal lyde:

§ 3–9 *Sperring av erstatningsbeløp ol.*

Etter anmodning fra skyldneren kan *Stiftelsestilsynet* beslutte at beløp som nevnt i § 2–7 annet ledd bokstavene d til h skal være beslagsfrie også etter at de er utbetalt til skyldneren. Slik anmodning kan fremsettes også etter at utbetaling har funnet sted.

Etter at anmodningen er fremsatt og inntil den er avgjort, kan beslag som er tatt i beløpet, ikke fullbyrdes. Beslag som er tatt i beløpet, taper sin virkning for så vidt som det blir gjort vedtak om beslagsfrihet. Reglene i dette ledd gjelder likevel ikke beslag som er tatt tidligere enn en måned før anmodning om beslagsfrihet er fremsatt.

Dersom det blir gjort vedtak om beslagsfrihet, kan *Stiftelsestilsynet* treffe nærmere bestemmelse om forvaltningen av midlene. Reglene i dette kapittel får tilsvarende anvendelse.

Vedtak om beslagsfrihet og bestemmelser om forvaltningen kan senere endres etter anmodning fra skyldneren eller etter *Stiftelsestilsynets* eget tiltak. Oppheves beslagsfriheten, kan frigivelse av pengene til skyldneren først skje en måned etter at underretning om opphevelse er gitt til de av skyld-

nerens fordringshavere som har meldt sine krav til *Stiftelsestilsynet*.

VII

Lov 16. juni 1989 nr. 53 om eiendomsmegling § 1–1 første ledd nr. 3 skal lyde:

3. omsetning av borettslagsandel og av aksje, andelsbrev, pantebrev eller annet adkomstdokument med tilknyttet leierett *eller boret* til bolig eller annet areal i bebygget eiendom,

VIII

I lov 26. juni 1992 nr. 86 om tvangsfullbyrdelse og midlertidig sikring (tvangsfullbyrdesloven) gjøres følgende endringer:

§ 1–8 fjerde ledd skal lyde:

Med adkomstdokument til leierett *eller boret* til husrom menes dokument som representerer en leierett *eller boret* til husrom knyttet til en overførbar fordring på utleieren eller en andelsrett i et selskap, unntatt borettslagsandel som er registrert i grunnboken.

§ 2–10 tredje ledd første og annet punktum skal lyde:

Ved tvangssalg av fast eiendom og adkomstdokumenter til leierett *eller boret* til husrom i lensmannsdistrikt kan namsmannen oppnevnes som medhjelper. Ved tvangssalg av realregistrerte formuesgoder og adkomstdokumenter til leierett *eller boret* til husrom i andre tilfeller kan namsmannen oppnevnes som medhjelper i samsvar med bestemmelser gitt av Kongen.

§ 6–1 annet ledd fjerde punktum skal lyde:

I saker om tvangsdekning i fast eiendom, borettslagsandel eller adkomstdokument til leierett *eller boret* til bolig, kan retten i særlige tilfeller beslutte utsettelse etter § 5–12 selv om saksøkte ikke betaler en femtedel av saksøkerens samlede krav dersom tvangsdekningen vil medføre at saksøkte taper retten til nødvendig bolig for seg og sin familie.

§ 7–13 første ledd annet punktum skal lyde:

Det samme gjelder realregistrerte formuesgoder, finansielle instrumenter registrert i et verdipapirregister, aksjer og adkomstdokumenter til leierett *eller boret* til husrom som saksøkte er registrert eller meldt som eier av.

- A) Om lov om oppløsning av stamhuset Ekeberg.
 B) Om lov om endringer i lov 13. august 1915 nr. 5 om domstoler (domstolloven) og enkelte andre lover

§ 7–14 annet punktum skal lyde:

Det samme gjelder realregistrerte formuesgoder, finansielle instrumenter registrert i et verdipapirregister, aksjer og adkomstdokumenter til leierett *eller borett* til husrom som en tredjeperson er registrert eller meldt som eier av.

§ 7–20 sjuende ledd første punktum skal lyde:

Ved utlegg i adkomstdokumenter til leierett *eller borett* til husrom underretter namsmannen vedkommende utleier eller selskap, jf. panteloven § 5–8.

§ 10–1 annet ledd skal lyde:

For tvangsdekning i adkomstdokumenter til leierett *eller borett* til husrom gjelder kapittel 12.

Overskriften til kapittel 12 skal lyde:

Kapittel 12. Tvangsdekning i adkomstdokument til leierett *eller borett* til husrom

§ 12–1 skal lyde:

§ 12–1 *Innledning*

Den som har panterett i adkomstdokument til leierett *eller borett* til husrom, eller i en ideell del av et slikt formuesgode, kan begjære tvangssalg av pantet etter dette kapitlet når det foreligger tvangskraftig tvangsgrunnlag.

§ 12–6 tredje ledd oppheves.

IX

I lov 4. august 1995 nr. 53 om politiet (politiloven) gjøres følgende endringer:

Overskriften til kapittel III A, plassert umiddelbart foran § 17a, skal lyde:

Kapittel III A. Politiets sikkerhetstjeneste. *Organisering, oppgaver og forebyggende bruk av tvangsmidler*

Overskriften Kapittel III A. Adgangen for Politiets sikkerhetstjeneste til å bruke tvangsmidler i forebyggende øyemed, oppheves.

§ 24a skal lyde:

Politihøgskolen er den sentrale utdanningsinstitusjon for politiet. Politihøgskolen er underlagt Justisdepartementet og har et styre som øverste organ. *Sjefen* for Politihøgskolen har på vegne av styret det overordnede ansvaret for og ledelsen av høgskolens virksomhet. Departementet gir nærmere regler om *valg til styret, styremedlemmenes oppnevning*, sammensetning og oppgaver, og om

høgskolens oppgaver, organisering og virksomhet.

X

Lov 21. desember 2000 nr. 105 om opplysningsplikt og angrerett m.v. ved fjernsalg og salg utenfor fast utsalgssted (angrerettloven) § 2 første ledd bokstav d annet punktum skal lyde:

Som salg av fast eiendom regnes også salg av adkomstdokumenter med tilknyttet leierett *eller borett* i bolig

XI

I lov 20. april 2001 nr. 13 om erstatning fra staten for personskade voldt ved straffbar handling m.m. (voldsoffererstatningsloven) gjøres følgende endring:

§ 13 nytt tredje ledd skal lyde:

Saker som ikke byr på vesentlige tvilsspørsmål, kan avgjøres av nemndas leder alene. I slike saker kan nemnda også delegerede vedtaksmyndighet til Justissekretariatene.

XII

I lov 15. juni 2001 nr. 59 om stiftelser (stiftelsesloven) gjøres følgende endring:

§ 21 nåværende tredje ledd blir nytt annet ledd annet punktum.

XIII

I lov 6. juni 2003 nr. 38 om bustadbyggjelag (bustadbyggjelagslova) gjøres følgende endring:

§ 3–1 annet ledd annet punktum skal lyde:

Stiftelsesloven kapittel 6 gjeld tilsvarende dersom laget ikkje lenger har andelseigarar.

XIV

I lov 6. juni 2003 nr. 39 om burettslag (burettslagslova) gjøres følgende endringer:

§ 6–6 fjerde ledd annet punktum skal lyde:

Om prioritet for panterett som sikrar lån for erverv ved tvangssal, gjeld *tvangsfullbyrdelsesloven* § 11–33

A) Om lov om oppløsning av stamhuset Ekeberg.

B) Om lov om endringer i lov 13. august 1915 nr. 5 om domstoler (domstolloven) og enkelte andre lover

andre ledd andre punktum og § 11–51 fjerde ledd tredje punktum.

§ 14–9 sjette ledd skal lyde:

(6) Til andelane er registrerte, gjeld dei tidlegare reglane om rettsvern for rettserverv og om tvangssal. Det kan likevel ikkje etablerast rettsvern for avtala panterett i burettslagsandel på anna vis enn ved registrering i *grunnboka* når det er gått eitt år etter at lova her blei sett i kraft.

XV

I lov 20. februar 2004 nr. 7 om endringer i domstolloven og jordskifteloven gjøres følgende endring:
Endringen i § 33 a oppheves.

XVI

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer. Kongen kan bestemme at lovendringene skal tre i kraft til ulik tid.

Følgende endringer trer likevel i kraft straks:

- a) lovens avsnitt I, II, IX og XI til XIV
- b) endringen av lov 8. februar 1980 nr. 2 om pant § 2–3 annet ledd og § 2–4 annet ledd i avsnitt III
- c) endringen av lov 22. mai 1981 nr. 25 om rettergangsmåten i straffesaker § 65 nr. 3 og § 216 b første ledd bokstav b i avsnitt V.

Grafisk produksjon: PDC Tangen a.s

241 378
Trykk.no